

משנה - גיטין - רע"ב

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ט

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

הַמְבִיֵּא גִט מִמְדִּינַת הַיָּם. כָּל חוּצָה לְאֶרֶץ קָרִי מְדִינַת הַיָּם [ב]: צָרִיךְ לומר
בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נִחְתָּם. אֵיךְ דְּאָמְרֵי טַעְמָא לְפִי שְׂאִין בְּנֵי מְדִינַת הַיָּם בְּנֵי
תוֹרָה, וְאִין יוֹדְעִין שְׂצָרִיךְ לְכַתֵּב הַגִּט לְשֵׁם הָאִשָּׁה [ג], הַלְכָּךְ אומר השלוח
בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נִחְתָּם, וּמִמִּילָא שְׂיִלְיִנן לִיה אִם נִכְתָּב לְשֵׁמָה, וְהוּא אומר
אִין [ד]. וְאֵיךְ דְּאָמְרֵי טַעְמָא לְפִי שְׂאִין שְׂיִרֻזֵּי מְצוּיֹת מְשֵׁם לְכָאן, שְׂאִם
יבא הַבַּעַל וְיַעֲרַעַר לומר לא כְּתַבְתִּינוּ שְׂיִהִיֻּ עֵדִים מְצוּיִין לְהַכִּיר חֲתֻמַּת
הָעֵדִים [ה]. וְהָאִמְיִנוּהוּ רַבְּנָן לְשִׁלְיִחַ כְּבִתְרֵי [ו], וְשׁוֹב לֹא יוֹעִיל עֲרַעוֹר
הַבַּעַל: מִן הַרְקָם וּמִן הַחֲגָר. בֵּין קֹדֶשׁ וּבֵין בְּרֵד, מִתְרַגְּמִינן בֵּין רְקָם וּבֵין
חֲגָרָא: אֶפְלוּ מִכְּפַר לודים. שְׂהִיא מְחוּצָה לְאֶרֶץ: לְלוּד. שְׂהִיא סְמוּכָה לָהּ
וְהִיא מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל: מִהֲגִמוּנָא לְהֲגִמוּנָא. שְׂנֵי הֲגִמוּנִים בְּעִיר אַחַת
וּמִקְפִּידִים זָה עַל זָה [ז]:

ב

משנה

-

א

פרק

מִרְקָם לְמִזְרָח. מִרְקָם עַד סוּף הָעוֹלָם לְמִזְרָחוֹ קְרוּי חוּץ לְאֶרֶץ, וְרְקָם

עצמה נדונה כמזרח העולם ולא כארץ ישראל:

פרק א - משנה ג

ואם יש עליו עוררים. שהבעל מערער שהוא מזיף [טז]: יתקיים בחותמיו. אם יעידו העדים על חתימת ידיהם, או עדים אחרים יכירו חתימתם, כשר. ובזמן הזה, המביא גט בין בארץ ישראל בין בחוץ לארץ צריך לתנו לה בפני שנים וצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם [יז]. ואם חתימת העדים נכרת במקום נתינת הגט ונתקיים הגט בחותמיו, אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם [יח]: ואינו יכול לומר. כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש [יט]:

פרק א - משנה ד

שיון למוליך ולמביא. לומר בפני נכתב ובפני נחתם [כב]:

פרק א - משנה ה

חוץ מגטי נשים. שאם יש עליו עד כותי אחד, כשר [כו]. אבל שניהם כותים, פוסל תנא קמא אפלו בגטי נשים. ורבן (שמעון בן) גמליאל עשה מעשה והכשיר אפלו כששניהם כותים [כז]. והאידידא דגזרו על הכותים שיהיו כגוים לכל דבריהם, לא שנה שאר שטרות ולא שנה גטי נשים, אפלו עד אחד כותי, פסול: בערפאות של גוים. שהעידו העדים עדותם לפני השופט במקום מושב משפטיהם [כח]. והוא שידענו באותו שופט ובאותם עדים דלא מקבלי שחדא. ודוקא בשטרי הלואות ושטרי מקח וממכר, שהעדים ראו בנתינת הממון [כט]. אבל שטרי הודאות וגטי נשים, וכל דבר שהוא מעשה בית דין בערפאות שלהם, הכל פסול [ל]: רבי שמעון אומר כשרים. לא הזכרו בבית המדרש להפסל: אלא בזמן שנעשו בהדיוט. על ידי גוים הדיוטות שאינם דינים [לב]. ואין הלכה כרבי

פרק א - משנה ו

רְצָה לְחַזֵּר בְּשֵׁנִיהֶן. קָדָם שֶׁיִּגִיעַ לְיַד הָאִשָּׁה וְהֶעֱבֵד : יִחַזֵּר. וְאִין הַשְּׁלִיחַ יָכוֹל לְזַכּוֹת בָּהֶם לְצַרְכָּן, דְּחֹב הוּא לָהֶן, שֶׁמֵּאֲבָדִין מְזוֹנוֹתֵיהֶן : וְחֻכְמִים אֹמְרִים בְּגִטֵי נָשִׁים. יָכוֹל לְחַזֵּר : אֲבָל לֹא בְּשַׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים : שָׂאֵם יִרְצָה שֶׁלֹּא לָזוֹן אֶת עֲבָדוֹ רָשָׁאי. הִלְכָּךְ כִּי מִשְׁחַרְרֵי לֵיהּ לֹא מִפְּסִיד לֵיהּ מְזוֹנֵי. אֲבָל שֶׁלֹּא לָזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ אִינוֹ רָשָׁאי, הִלְכָּךְ כִּי מִגְרֵשׁ לָהּ מִפְּסִיד לָהּ מְזוֹנֵי : מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוּ. כְּלוּמַר הָא דְהוּא אָכִיל בְּתֵרוּמָה כְּשֶׁהוּא עֹבֵד כִּהֵן אִינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוּ שֶׁל כִּהֵן, מִיַּדִּי דְהִנֵּה אֲבָהָמָתוֹ שֶׁל כִּהֵן שְׂאוּכָלֶת בְּכַרְשֵׁינֵי תֵרוּמָה, וְלֹא מִשׁוּם מְעַלְיוֹתָא הִיא [לה], הִלְכָּךְ כִּי מִשְׁחַרְרֵי לֵיהּ אֶף עַל פִּי שֶׁמִּפְּסִידוֹ מְלֵאכֵל בְּתֵרוּמָה אִין זֹ חוֹבָה לְעֵבֵד : לֹא יִתְנוּ לְאַחַר מִיתָהּ. דְּגִטָּא לֹא הוּי עַד דְּמָטִי לְיָדָהּ וְכִי מָטִי לְיָדָהּ הָא מֵת וְאִין גִּט לְאַחַר מִיתָהּ. וְשֵׁטֶר שַׁחְרוּר נָמִי כִּי מָטָא לְיָדָהּ הָא מֵת וּפְקַע רְשׁוּתֵיהּ מִנֵּיהּ : יִתְנוּ לְאַחַר מִיתָהּ. וְאֶף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר מְנָה זֶה [לו], דְּדַבְרֵי שְׂכִיב מְרַע כְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דָּמוּ :

פרק ב

פרק ב - משנה א

הַמְּבִיא. נְחֹתָם חֲצִיו. אֶחָד מִן הָעֵדִים חֹתֵם בְּפָנָי : בְּפָנָי נִכְתָּב חֲצִיו וְכוּי פְּסוּל. וְדוּקָא חֲצִיו הָאֲחֵרוֹן. אֲבָל בְּפָנָי נִכְתָּב חֲצִיו הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן, כְּשֶׁר [א]. וְחֲצִיו הָרִאשׁוֹן נָמִי לֹא צָרִיךְ שְׂיִרְאָה הַכְּתִיבָה עֲצָמָה, אֶלָּא אִם שָׁמַע קוֹל הַקְּלָמוֹס בְּלִבָּד עוֹבֵר עַל הַנִּיר בְּשַׁעַת כְּתִיבָה, תְּנוּ לֹא צָרִיךְ : אֶחָד אֹמֵר בְּפָנָי נִכְתָּב וְאֶחָד אֹמֵר בְּפָנָי נְחֹתָם פְּסוּל. בְּזִמְן שֶׁהֲגִט יוֹצֵא מִתַּחַת יָד אֶחָד מֵהֶם, דְּאֶצְרָכוּהוּ רַבְּנָן לְשְׁלִיחַ הַמְּבִיא גִט לְמִימַר תִּירוּיָהּ. אֲבָל אִם הֲגִט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדֵי שְׁנֵיהֶם, כְּשֶׁר [ב], שְׁשָׁנִים

שְׁהִבְיָאוּ גַט אֵין צָרִיךְ שְׂיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ נִכְתָּב וּבְפָנֵינוּ נִחְתָּם [ג]: שְׁנַיִם
אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נִכְתָּב וְאַחַד אוֹמֵר בְּפָנֵי נִחְתָּם פְּסוּל. בְּזֶמֶן שֶׁהֵגֵט יוֹצֵא
מִתַּחַת יָד אֶחָד מֵהֶם [ה]. אֲבָל אִם יוֹצֵא מִתַּחַת יָד שְׁנֵיהֶם, כָּשֶׁר: וְרַבִּי
יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר. וְאַפְלוּ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי
יְהוּדָה:

פרק ב - משנה ב

בְּלִילָה וְנִחְתָּם בַּיּוֹם כָּשֶׁר. שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלִּילָה וְאֵין זֶה מִקְדָּם: בַּיּוֹם
וְנִחְתָּם בְּלִילָה פְּסוּל. שֶׁהָרִי מִקְדָּם הוּא. וְתִקְנוּ חֲכָמִים זְמַן בְּגִטִּין, גְּזָרָה
שְׁמָא יְהִיָּה נְשׁוּי עִם בֵּת אַחֲוֹתָו וְתִזְנֶה עָלָיו [ח], וְחָס עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִחַנֵּק
וְנוֹתֵן לָהּ גַט בְּלֹא זְמַן, וְכִשְׁמַעֲיָדִים עָלֶיהָ בְּבֵית דִּין מוֹצִיָּאָה גְטָה וְאוֹמְרֵת
גְרוּשָׁה הֵייתִי וּפְנוּיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה [ט]: וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁיר. דְּסָבַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן דְּחֲכָמִים תִּקְנוּ זְמַן בְּגִטִּין מִשּׁוּם פִּירִי [י], שֶׁאִם לֹא יְהִיָּה זְמַן בְּגִט
יְהִיָּה הַבַּעַל מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ פְּרוֹת נְכִסֵּי מְלוּג שֶׁל אִשְׁתּוֹ לְאַחַר גְרוּשׁוּתוֹ,
וְכִשְׁתִּתְּבַעוּ בַּדִּין יֵאמֵר קִדָּם גְרוּשׁוּתוֹ מִכְרָתִי. וְלִהְיוֹת מְכַשֵּׁיר רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּנִכְתָּב בַּיּוֹם וְנִחְתָּם בְּלִילָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מִקְדָּם, דְּסָבַר מִשְׁעָה שֶׁנִּתְּן
עֵינָיו לְגַרְשׁ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא גֵרֵשׁ שׁוֹב אֵין לוֹ לַבַּעַל פְּרוֹת. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן:

פרק ג - משנה ג

בְּדִין. אֵלמִיד"ר בְּעַרְבֵי: סְקָרָא. צָבַע אָדָם: קוֹמוֹס. שְׂרָף הָאֵילָן:
קְנֻקְנָתוֹם. וַיִּדְרִיאוּלִּיּוּ בְּלַע"ז: עַל הָעֵלָה שֶׁל זֵית. תְּלוּשָׁה: וְנוֹתֵן לָהּ אֶת
הַפָּרָה. שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַצֵּצוֹ אַחַר כְּתִיבָהּ, דְּכְתִיב (דְּבָרִים כ"ד) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר
כְּרִיתוֹת וְנָתַן בְּיָדָהּ, מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַסֵּר אֶלָּא כְּתִיבָהּ וְנִתְּיָנָה, יֵצֵא זֶה שֶׁמְחַסֵּר
כְּתִיבָהּ קְצִיצָה וְנִתְּיָנָה: רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר כּו'. דְּרַחֲמָנָא קָרִיָּה לְגִט
סֵפֶר, מַה סֵפֶר מֵיחַד שְׂאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל, אֵף כֹּל שְׂאֵין בּוֹ רוּחַ
חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל. וְרַבֵּנָן אָמְרִי, אֵי כָתַב בְּסֵפֶר כְּדִקְאֻמְרָתָהּ, הִשְׁתָּא דְּכְתִיב
סֵפֶר, לְסִפִּירַת דְּבָרִים הוּא דְּאֵתָא [יג]. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים:

אין כותבין במחבר. מפני שמחסר קציצה: כתבו על המחבר וכו'. הכי קאמר, כתב במחבר הטפס, שהוא כל הגט כלו חוץ ממקום האיש ומקום האשה והזמן {ד} : ותלשו וחתמו. כלומר שכתב התורף {טו} שהוא מקום האיש והאשה והזמן {זט} אחר שתלשו: פשר. דכיון שנכתב התורף בתלוש, אף על פי שהטפס נכתב במחבר, פשר: על הניר המחוק. שיכול לחזר ולמוחקו {זי} עד העדים ולכתב עליו מה שירצה, ולא מנכרא מלתא, שהרי עדים נמי על המחוק הם חתומים {יח} : ודפתרא. אין המחוק שלו נכר. דפתרא, דמליח וקמיח ולא עפיץ: וחכמים מכשירין. בגטין בלבד. דסבירא להו עדי מסירה פרתני, והעדים שהגט נמסר בפניהם הם עקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמכינו אעדי חתימה {כ}, מודים חכמים שאין נכתבים לא על ניר מחוק ולא על דפתרא. והלכה כחכמים:

ואפלו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו ואומר לו כתב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפלו גדול עומד על גביו, לכתחלה לא יכתב {כא} גט, מפני שהם בני דעת ואדעתא דנפשיהו עבדי, שאפלו גדול אומר לו כתב לשם פלוני הוא לא יכתב אלא לדעת עצמו. ואם נכרי ועבד כתבו טפס הגט, וישראל בן דעת כתב התורף שהוא שם האיש והאשה והזמן, שפל אלו צריכין לשמן, הגט פשר. וכן חרש שוטה וקטן דאמרין במתניתין שפשרים לכתב את הגט, הני מלי טפס {כב}, אבל תורף אינו פשר אלא שיכתבנו ישראל גדול וכן דעת: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו: וסומא. פסול להביא גט מחוצה לארץ, שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם {כו}. אבל להביא גט בארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, או אפלו בחוץ לארץ אם הגט מקים בחותמיו {כז}, או להיות שליח של אשה לקבל גטה, לכל אלו הסומא פשר: ונכרי. דליתיה בתורת גטין וקדושין, ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי למעבד שליחותא לאחריני:

פרק ב - משנה ו

קבל הקטן. הגט מיד הבעל: **והגדיל.** קדם שמסרו לה: **פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח.** אפלו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מצי למהוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא אידי דבעי למתני סיפא וחזר ונשתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחזר ונתפתח. וכל פסולי עדות בעברה, פסולין להביא את הגט, שאין נאמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקים בחותמו, כשרים להביאו **{כט}**:

פרק ב - משנה ז

חמותה ובת חמותה כו'. אינן נאמנות לומר מת בעלה, משום דסנגן לה ומכונן לקלקלה: **ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם.** ודוקא כשהתנה הבעל עמה בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפני נכתב ובפני נחתם **{לב}**. והבית דין לוקחין אותו מידה אחר שאמרה בפני נכתב ובפני נחתם, וממנין שליח שיחזר ויתן אותו לה. אבל אשה שגטה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, הרי זו מגרשת, ואפלו שאין הגט מקים בחותמו, ואינה צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם **{לג}**:

פרק ג

פרק ג - משנה א

כל גט. קול סופרים מקרין. הגדולים מקרין לתלמידיהם, כשיבא גט לפניו פתהו כד. והזכירו שם אינש בעלמא: **יתר מכו.** ולא זה בלבד שנכתב שלא לשים גרושין אלא להתלמד, אלא אף זה שנכתב לשים גרושין

גְּמוּרִים וְנִמְלָךְ, פָּסוּל: יֵתֵר מִכֵּן הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים כּוֹי. וְלֹא זֶה בְּלִבְד
שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֹא לְשֵׁם גְּרוּשִׁין שֶׁל אָדָם זֶה, פָּסוּל, אֲלֵא אִף זֶה שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי
נָשִׁים שֶׁנִּכְתַּב לְשֵׁם גְּרוּשִׁין דְּהָאֵי גְּבָרָא, פָּסוּל, כִּיּוֹן שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֹא לְשֵׁם
גְּרוּשִׁין שֶׁל זֶה: גְּדוּלָה וְקִטְנָה. לָאוּ דוּקָא: יֵתֵר מִכֵּן אָמַר לְלִבְלָר וְכוּי. הָא
קָא מִשְׁמַע לֹן דְּלֹא אָמְרִינְן הֲבָרַר הַדְּבָר לְמַפְרַע דְּבִשְׁעַת כְּתִיבָה נְמִי דְעֵתִיָּה
אָהָא וְאִיכָא גְרוּשִׁין דִּידִיָּה וְדִידִיָּה (ב):

פרק ג - משנה ב

הַפּוֹתֵב טַפְסֵי גִטִּין. סוֹפֵר שְׂרוּצָה שִׁיְהִיוּ מְזַמְּנִין אֶצְלוֹ, שִׁפְעָמִים אָדָם בָּא
לְשַׁכְּרוֹ וְהוּא טְרוּד בְּשִׁטְרוֹת אַחֲרִים: צְרִיךְ שִׁיְנִיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם
הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. וּבְגִמְרָא מוֹסִיף אִף מְקוֹם הָרִי אֶת מִתְרַת לְכָל אָדָם
(ד): מִפְּנֵי הַתְּקֵנָה. הַתִּירוּ לְכַתֵּב טַפְסֵי גִטִּין וּשְׁטְרוֹת שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן מִפְּנֵי
תְּקִנַּת הַסּוֹפֵר שִׁיְהִיוּ מְזַמְּנִים לוֹ, וּבְלִבְד שִׁישִׁיר תּוֹרָף לְכַתְּבוּ לְשִׁמָּה.
וְגִזְרִינְן תּוֹרָף שְׁאָר שְׁטְרוֹת אֲטוּ תּוֹרָף דְּגִטִּין: רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכָלֵן. דְּגִזְרֵן
טַפְס אֲטוּ תּוֹרָף, וּשְׁאָר שְׁטְרוֹת אֲטוּ גִטִּין: רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַשִּׁיר בְּכָלֵן. דְּלֹא
גִזְרֵן שְׁאָר שְׁטְרוֹת אֲטוּ גִטִּין: חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר וְכַתֵּב לָהּ לְשִׁמָּה.
וְגִזְרִינְן טַפְס אֲטוּ תּוֹרָף. וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר (ו):

פרק ג - משנה ג

לְאַתְרֵי. מִיָּד (ז): כָּשֵׁר: וְאִם לָאוּ פָּסוּל. וְדוּקָא שְׁאֵבֵד בְּמְקוֹם שֶׁהַשְּׂרִירֹת
מְצוּיֹת, דְּאִיכָא לְמִימַר מְעוּבְרִים וְשָׁבִים נָפֵל (ח). אֲבָל אִם אֵבֵד בְּמְקוֹם
שֶׁאִין הַשְּׂרִירֹת מְצוּיֹת, אֶפְלוּ לְאַחַר זְמַן מְרַבָּה כָּשֵׁר. וְאֶפְלוּ אֵבֵד בְּמְקוֹם
שֶׁהַשְּׂרִירֹת מְצוּיֹת, אִם יֵשׁ לְעֵדִים בּוֹ סִימָן מְבַהֵק (ט), כְּגוֹן שִׁיאֲמָרוּ נִקְבַּ
יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִית, אוֹ שִׁיאֲמָרוּ מְעוּלָם לֹא חֲתַמְנוּ בְּגִט בְּאֵלוּ הַשְּׁמוֹת
אֲלֵא בְּזֶה (י) בְּלִבְד, כָּשֵׁר, וְאֶפְלוּ לְאַחַר זְמַן מְרַבָּה: בְּחַפְּיָסָה אוֹ
בְּדִלְסַקְמָא. אֲמַתְחוֹת שְׂרָגִילִין לְתַת בְּהֵם שְׁטְרוֹת, וְיֵשׁ בְּהוֹן סִימָן שֶׁהֵם שְׁלוֹ
(יא): אִם מְכִירוּ כָּשֵׁר. מִלְּתָא בְּאֲנָפִי נִפְשָׁה הִיא. וְהִכִּי קֵאָמַר, מְצָאוּ
בְּחַפְּיָסָה אוֹ בְּדִלְסַקְמָא אִף עַל פִּי שְׁאִינוּ מְכִירוּ לְגִט, אוֹ שֶׁמְכִירוּ לְגִט (יב)
אִף עַל פִּי שֶׁמְצָאוּ בְּכָל מְקוֹם, כָּשֵׁר: נוֹתְנוּ לָהּ בְּחִזְקַת שֶׁהוּא קִיָּם. וְלֹא
חִישִׁינְן שְׁמָא מֵת וּבִטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ, דְּאֲמְרִינְן הַעֲמֵד דְּבַר עַל חִזְקָתוֹ. אֲבָל אִם
נוֹדַע שְׁמַת קָדָם שֶׁהִגִּיעַ גִּט לְיָדָהּ, הִגִּט בְּטֵל, דְּאִין גִּט לְאַחַר מִיתָה:
מְקַרְיָבִין אוֹתָהּ. וְלֹא חִישִׁינְן שְׁמָא מֵתוֹ בְּעֵלְיָה, וְחֲטָאת שְׁמַתוֹ בְּעֵלְיָה

פרק ג - משנה ד

פְּרָקוּס. תַּרְגוּם מְצוֹר פְּרָכּוּמִין: הַמְטָרְפֶּת. וְעֵדִין לֹא טְבֵעָה **[יח]**: לְדוֹן.
בְּדִינֵי נְפֹשׁוֹת: בֵּית יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן. חֲמֵרֵי מֵתִים: בֵּית כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל. חֲמֵרֵי
חַיִּים:

פרק ה - משנה ה

הַמְבִּיא גֵט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שְׂאִין צָרִיד לֹמֵר בְּפָנָי נִכְתָּב וּבְפָנָי נִחְתָּם:
מְשַׁלְּחוֹ בֵּיד אַחֵר. וְעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מֵאֵלָיו וְלֹא בְּבֵית דִּין. וְדוֹקָא חֵלָה: וְאִם
אָמַר לוֹ. בַּעַל לְשָׁלִיחַ: טַל לִי הַיּוֹמָה חֶפֶץ פְּלוּנִי. כְּשֶׁתֵּתֶן לָהּ אֶת הַגֵּט **[כב]**.
לֹא יִשְׁלַחנּוּ בֵּיד אַחֵר:

פרק ו - משנה ו

עוֹשֶׂה בֵּית דִּין. שְׁלִיחַ, וּמְשַׁלְּחוֹ: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי. וּמְסַתְּמָא בֵּית דִּין
עָשׂוּ הַדְּבָר בְּהַכְשָׁרוֹ. וְשְׁלִיחַ שְׁנֵי מְמַנְהַ שְׁלִיחַ שְׁלִישִׁי **[כג]** עַד מֵאָה, וְכֻלָּן
בְּבֵית דִּין, מִדְּתַנּוּ בְּמִתְנִיתִין אֵין הַשְׁלִיחַ הָאֲחֵרוֹן כּוֹי אֶלָּא אוֹמֵר שְׁלִיחַ בֵּית
דִּין אֲנִי:

פרק ז - משנה ז

לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן מַחְלָקוֹן. כְּשִׁיפְרִישׁ הַתְּרוּמָה וּמְכַרְנָה וַיַּעֲבֹב הַדְּמִים

לְעַצְמוֹ בְּשִׁבִיל חוּבוֹ שֵׁישׁ לוֹ עַל הַפֶּה. וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עֲנִי יַעֲכֹב וַיֹּאכַל בְּשִׁבִיל הַחוּב שֵׁישׁ לוֹ עַל הַלֵּוִי וְעַל הָעֲנִי, אֲלָא שְׂמִפְרִישׁ מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַפֶּה. וְאִם הוּא רָגִיל לַתֵּן תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשָׂרוֹתָיו לְזֶה הַפֶּה אוֹ הַלֵּוִי אוֹ הָעֲנִי שֶׁהִלְוֶה לָהֶן, אִין צָרִיךְ לְזַכּוֹת לָהֶם מַעֲשָׂרוֹתָיו וְתְרוּמוֹתָיו עַל יַד אַחֵר, אֲלָא לּוֹקֶחַן לְעַצְמוֹ מִיַּד אַחֵר שְׂיִפְרִישׁ **[כד]**. אֲבָל אִם רָגִיל לַתֵּן תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשָׂרוֹתָיו לְאַחֵרִים, אִינוּ יָכוֹל לְעַכְבֵּן בְּחוּבוֹ עַד שְׂיִזְכֶּה לָהֶם עַל יַדֵּי אַחֵר תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֶּךָ יַחֲזֹר וַיִּטְלֵם בְּחוּבוֹ: **צָרִיךְ לְטַל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים**. שְׂיִרְשׁוּ מֵהֶם קַרְקַע מְשֻׁעָבֶדֶת לְבַעַל חוּב **[כה]**, צָרִיךְ לְטַל מֵהֶם רְשׁוֹת אִם רוֹצִים לְפָרַע חוּב זֶה מִתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת הַלְלוֹ, דְּשָׂמָא רוֹצִים הֵם לְקַח מִתְּנוּתֵיהֶן וּלְפָרַע חוּב מוֹרִישָׁם מִמְּקוֹם אַחֵר:

פרק ג - משנה ח

הַמְנִיחַ פְּרוֹת לַהֵיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן כּוֹי. סוֹמֵךְ עַל אֵלוֹ וְאוֹכַל טְבָלִים אַחֵרִים שֵׁישׁ לוֹ, וְאוֹמֵר, הֲרִי תְרוּמָתְךָ בְּאוֹתְךָ פְּרוֹת שֶׁהִקְצִיתִי לְכֶךָ: וְאִם אֲבָדוּ. הֲלֶךְ לְבִדְקוֹן וּמִצָּאֵן שְׂאֲבָדוֹ: **הֲרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ**. לְאוֹתְךָ טְבָלִים שֶׁתִּקַּן בְּהִבְטָחְתְּךָ שֶׁל אֵלוֹ. וְאִם לֹא אֲכַלְךָ צָרִיךְ **[כט]** לְהַפְרִישׁ מֵהֶם, שְׂמָא כְּשֶׁאָמַר הֲרִי תְרוּמָתְךָ בְּפְרוֹת שֶׁהִקְצִיתִי כִּבְרָה הִיוּ אֲבוּדִין: **מַעַת לַעַת**. שֶׁל בְּדִיקָה. כְּשֶׁבִדְקוֹן וּמִצָּאֵן אֲבוּדִין חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא מֵאֲתַמּוּל בְּעַת הַזֹּאת אֲבָדוּ, וְאִם עֲשָׂאֵן מַעֲשֵׂר תוֹךְ מַעַת לַעַת עַל פְּרוֹת אַחֵרִים צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עֲלֵיהֶם מִסְּפָק. וְטַפֵּי מֵהַכִּי לֹא אַחֲמוּר רַבָּנָן לְמִיחָשׁ, אֲלָא סוֹמְכִין אַחֲזָקָה: **בוֹדְקִין אֵת הַיֵּין**. שֶׁהֵנִיחוּ לַהֵיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיוֹ, צָרִיךְ לְבִדְקוֹ שְׂמָא הַחֲמִיץ, וְאִין תוֹרְמִין מִן הַחֲמִץ עַל הַיֵּין: **בְּקָדִים שֶׁל מוֹצָאֵי הַחֵג**. כְּשֶׁמְנַשְׁבֵּת רוּחַ קָדִים בְּמוֹצָאֵי הַחֵג: **וּבְשַׁעַת כְּנִיסַת מַיִם**. כְּשֶׁהֵן כְּפֹל הַלָּבָן נִקְרָאִים בְּסֵר **[לב]**. וְכִשְׁהִלְחִלוּחִית נִכְנְסַת וַיְגַדְלָה בְּתוֹכָהּ שֶׁיָּכוֹל לְעַצֵּר מֵהֶן כֹּל שֶׁהוּא, הַיֵּינוּ כְּנִיסַת מַיִם. פְּרוֹשׁ אַחֵר, הִיוּ כּוֹתְשִׁים הָעֲנָבִים כְּשֶׁהֵן בְּסֵר וְנוֹתְנִים לְתוֹכוֹ מַיִם וְעוֹשִׂים חֲמִץ לְטַבֵּל. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ד

השולח והגיע בשליח. שלא היה מתכוון לרדף אחריו להשיגו, אלא שנשפתה השליח בדרך והיה לו לזה דרך לשם וראהו ובטל הגט, אפלו הכי בטל, ולא אמרינו לצעורה בעלמא מכון, שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו: **אינו יכול לבטלו**. הא קא משמע לן דאף על פי דחזינו ליה דמהדר עליה מעקרא לבטוליה, לא אמרינו אגלאי מלתא למפרע דבטולי בטליה. והיכא דיהיב אינש גטא לדביתהו לזמן או על תנאי, אי אמר לה הרי זה גטך מעכשיו ולזמן פלוני או אם יתקיים תנאי פלוני, מכי מטי גטא לידה לא מצי תו לבטליה, ותהיה מגרשת לאותו זמן או כשיתקיים התנאי. ואי לא אמר לה מעכשיו, אפלו לבתר דמטא גטא לידה מצי מבטל ליה:

בראשונה. לא היה מבטלו בפני האשה ולא בפני השליח, אלא במקום שהיה עומד היה מבטלו בפני **ד** שלשה: **מפני תקון העולם**. שהשליח שאינו יודע בדבר מוליכו לה והיא נשאת בו. ומפח תקנת רבן גמליאל מלקין **ה** על מי שמבטל הגט או מוסר מודעא על הגט: **בראשונה היה משנה שמו ושמה**. כשהיו לו שני שמות, אחד כאן ואחד במדינת הים, היה מגרשה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתב את שניהם: **מפני תקון העולם**. שלא יוציאו לעז על בניה מן השני, לומר לא גרשה בעלה שאין זה שמו. ואדם שהחזק בשני שמות במקומות, חד במקום הכתיבה וחד במקום הנתינה, אינה מגרשת עד שיכתב שם של מקום הנתינה ושם של מקום הכתיבה עמו. אבל אם החזק בשני שמות במקום אחד וכתב אחד מן השמות, בדיעבד הגט כשר. מיהו לכתחלה צריך לכתב שניהם. והיכא דשנה שמו או שמה בגט, אף על פי שכתב אחר כך וכל שם שיש לי, הגט בטל:

אין אלמנה נפרעת. כתבתה: **מנכסי יתומים**, אלא בשבועה. שלא נתקבלה כלום: **נמנעו מלהשביעה**. שמפני שהיא טורחת לפני היתומים

ח מורה התרא לעצמה לשבע שלא לקחה כלום. ואף על פי שלקחה דבר מעט סבורה שבשכר טרחה נוטלתו ואינו מפרעון כתבתה. ולפיכך נמנעו מלהשביעה והיתה מפסדת כתבתה: **התקין רבן גמליאל שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו**. כגון קונם מיני מזונות עלי **ט** אם נהנית מכתבתי: **וגובה כתבתה**. ואם נשאת לאחר קדם שהדירה היתומים על כתבתה, ואם ידירה אחר שנשאת, שמא יפר לה בעלה **י**, כיצד יעשו, משביעין אותה חוץ לבית דין **יא** שבועה דרבנן שאין ענשה מרבה, ונוטלת כתבתה אחר שנשאת. וכשפאת לגבות כתבתה קדם שתנשא לאחר, הרשות ביד היתומים, רצו משביעין אותה חוץ לבית דין, או מדירים אותה בבית דין: **העדים חותמים על הגט מפני תקון העולם**. אתרויהו קאי, גבי אלמנה שתהא נודרת ליורשים כל מה שירצו, מפני תקון העולם, שיהיו הנשים נשאות לבעליהן ולא תדאגנה להפסיד כתבתן. וגבי עדים חותמים על הגט מפני תקון העולם, דהואיל ועדי מסירה פרתני, שהעדים שנמסר הגט בפניהם לאשה הם עקר הגרושין, לא היה צריך שיחתמו עדים בגט, אלא מפני תקון העולם, דחישנין שמא ימות אחד מן העדים שנמסר הגט בפניהם, ונמצא הגט שבידה בלא עדים כחספא בעלמא: **הלל התקין פרוזבול**. שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה (דברים טו) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, עמד והתקין פרוזבול. וזה גופו של פרוזבול, מוסר אני לך פלוני ופלוני דיננים, שכל חוב שיש לי אצל פלוני, שאגבנו כל זמן שארצה:

פרק ד - משנה ד

עבד שנשבה ופדאוהו. ישראלים אחרים לאחר שנתיאש רבו ממנו: **אם לשום עבד ישתעבד**. לרבו שני **יג**: **לשום בן חורין לא ישתעבד**. לא לרבו ראשון, ולא לרבו שני. לרבו שני לא, דהא לשום בן חורין פרקיה. לרבו ראשון לא, דלמא ממנעי. ולא פרקי **יד**: **רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כד ובין כד ישתעבד**. לרבו ראשון. שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגיסות ומפקיע עצמו מיד רבו **טז**: **אפותיקי**. פה תהא קאי. מזה תגבה חובך ולא ממקום אחר **יז**: **ושחררו**. רבו ראשון: **שורת הדין אין העבד חיב כלום**. לרבו שני. שהשחרור ששחררו רבו ראשון מפקיעו מידי שעבוד: **אלא מפני תקון העולם**. שמא ימצאנו רבו שני בשוק ויאמר לו עבדי אתה ויוציא לעז על בניו: **כופין את רבו**. שני, ועושהו בן חורין. וכותב לו העבד שטר חוב על דמיו, כלומר כפי מה שהוא שוה למכר בשוק, לא כפי החוב אם היה החוב יתר על דמיו: **רבן שמעון בן גמליאל אומר אין העבד כותב**. שטר חוב, שהוא אינו חיב כלום. אלא רבו ראשון שהזיק שעבודו של זה, הוא שצריך לשלם לו דמיו, שהמזיק שעבודו של חברו

חֵיב. וְהִלְכָה כָּרְבֵן שְׂמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

פרק ד - משנה ה

מִי שֶׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין. כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׂתֵּפִים וְשִׁחְרְרוּ אֶחָד מֵהֶם. אִי נִמְי שֶׁקָּבַל רַבּוֹ מִמֶּנּוּ חָצִי דָמָיו וְשִׁחְרַר חָצִיו בְּאוֹתָם הַדְּמִים: **תְּקַנְתֶּם אֶת רַבּוֹ. שְׂאִינוֹ חֶסֶר כְּלוּם: לֹשָׁא שְׂפַחָה אֵינוֹ יָכוֹל.** מִפְּנֵי צַד חֲרוֹת שָׁבוּ: **בֵּית חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל.** מִפְּנֵי צַד עֲבָדוֹת שָׁבוּ: **כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂהוּ בֶּן חוֹרִין.** וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה עֶבֶד שֶׁל מֵאָה שְׂתֵּפִין וְאֶחָד מֵהֶם שִׁחְרְרוּ, שְׂכּוֹפִין אֶת כָּלָם לְשִׁחְרְרוֹ:

פרק ד - משנה ו

יֵצֵא בֶּן חוֹרִין. אִם בָּרַח מִן הַנֶּכְרִי, אוֹ שֶׁקָּנְסוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין לְפָדוֹתוֹ מִן הַנֶּכְרִים, כְּדֹאמְרֵינוּ **[כא]** כּוֹפִין אוֹתוֹ לְפָדוֹתוֹ. וְאַחַר שֶׁפָּדָאוּ לֹא יִשְׁתַּעֲבֹד בוֹ. וְקָנַס חֲכָמִים הוּא, לְפִי שֶׁהִפְקִיעוּ מִן הַמִּצְוֹת. וְכֵן לְחוּצָה לְאַרְץ יֵצֵא לְחֲרוֹת, לְפִי שֶׁהוֹצִיאוּ מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל **[כב]**: **מִפְּנֵי תְּקוּן הָעוֹלָם.** שֶׁלֹּא יִמְסְרוּ הַנֶּכְרִים עֲצָמוֹן לְהַרְבּוֹת לְהַבִּיא שְׁבוּיִין כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁמוֹכְרִין אוֹתָם בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי דְמֵיהֶם: **וְאֵין מְבַרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין מִפְּנֵי תְּקוּן הָעוֹלָם.** שֶׁמֵּא יִקְצָפוּ עַל הַשְּׁבוּיִין הָעֲתִידִים לָבֹא לְיָדָם וְיִתְּנוּם בְּשִׁלְשֵׁלָאוֹת וְיִשְׁיִמוּ בְּסֹד רִגְלָם: **רַבֵּן שְׂמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִפְּנֵי תְּקִנַּת הַשְּׁבוּיִין.** דְּלֹא חֵיִישׁ רַבֵּן שְׂמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל עַל הָעֲתִידִים לָבֹא בַשְּׁבִיָּה, אֶלָּא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם שְׁבוּיִים עֲתָה עִמּוֹ. שֶׁאִם אֵין שְׁבוּי אֶלָּא הוּא יַחֲדִי, מְבַרִיחִין אוֹתוֹ, וְאֵין לְחוּשׁ כְּאֵן מִפְּנֵי תְּקִנַּת שְׁבוּיִים אַחֲרֵים כְּשֶׁאֵין שְׁבוּיִים אַחֲרֵים עִמּוֹ. וְהִלְכָה כָּרְבֵן שְׂמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

פרק ד - משנה ז

מְשׁוּם שֶׁם רַע. שֶׁיֵּצֵא עֲלֶיהָ לַעֲזוֹ זְנוּת: **מְשׁוּם נָדָר.** שֶׁנִּדְרָה וְהוּא אוֹמֵר אִי

אָפְשֵׁי בְּאִשָּׁה נִדְרָנִית **[כד]** : לֹא יִחַזֵּיר. וְאָפְלוּ נִמְצְאוּ הַדְּבָרִים שֶׁקָּר, אוֹ הַנֶּדֶר הַתִּירוֹ חֶכֶם. שְׁמָא תִלְדַּךְ וְתִנְשֵׂא לְאַחַר וְיִמְצֵא הַלְעֵז שֶׁל זְנוּת שֶׁקָּר, וְהַנֶּדֶר יִתִּירוֹ חֶכֶם וְהִיא לֹא תִהְיֶה פְּרוּצָה בְּנִדְרִים, וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן אָפְלוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנָה לֹא הֵייתִי מְגֵרְשָׁה, וְנִמְצֵא גִט בְּטֵל וּבְנִיָּה מִמְּזֻרִים **[כה]**. לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ הָיִי יוֹדֵעַ שֶׁהַמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֶׁם רַע וּמִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יִחַזֵּיר עוֹלָמִית, וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַלְלוּ הוּא גּוֹמֵר וּמְגֵרֵשׁ גְּרוּשִׁין גְּמוּרִים וְלֹא מְצִי תוֹ לְקַלְקֵלָה : רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל נֶדֶר שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֹא יִחַזֵּיר. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר דְּטַעֲמָא דְאִמּוּר רַבָּנָן הַמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֶׁם רַע וּמִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יִחַזֵּיר, כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּעַרְיוֹת וּבְנִדְרִים **[כו]**. וּמִשּׁוּם הֵכִי קֹאֲמַר דְּנִדְרָא שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ רַבִּים, עֲשֶׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ יוֹתֵר, אֵיכָּא פְּרִיצוּתָא טְפִי, וּקְנִסוּיָה וְלֹא יִחַזֵּיר. וְשֶׁלֹּא יִדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֵיכָּא פְּרִיצוּתָא כְּלִי הָאִי וְלֹא קְנִסוּיָה : לֹא יִחַזֵּיר. דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר טַעֲמָא מִשּׁוּם קְלִקוּלָא. הַלְכָךְ נֶדֶר שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לְהַפֵּר אֲבָל חֶכֶם יְכוּלִּים לְהַתִּיר, יְכוּלִּים הוּא לְקַלְקֵל אֶת הַגִּט לְאַחַר שֶׁתִּנְשֵׂא לְאַחַר וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁחֶכֶם יְכוּלִּים לְהַתִּיר לֹא הֵייתִי מְגֵרְשָׁה : וְשֶׁאִינוּ צְרִיךְ חֻקִּית חֶכֶם. אֲלֵא הוּא יְכוּלִּים לְהַפֵּר, לֹא הִצְרִיכוּ חֻכְמִים לְאַסֵּר עָלָיו מִלְּהַחֲזִירָה, לְפִי שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לְקַלְקֵלָה וְלֹא הוּא אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ כּוֹי, שֶׁהָיִי נֶדֶר פְּתוּחַ הוּא וְהָיָה לוֹ לְהַפֵּר וְלֹא הִפֵּר **[כז]** : לֹא אִסְרוּ זֶה. שֶׁצְרִיךְ חֻקִּית חֶכֶם, לְהַחֲזִיר : אֲלֵא מִפְּנֵי זֶה. שֶׁאִינוּ צְרִיךְ. דְּבִצְרִיךְ לֹא הָיָה לָנוּ לְחוּשׁ לְקַלְקוּלָא, לְפִי שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לֹא הוּא אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁחֶכֶם יְכוּלִּים לְהַתִּיר לֹא הֵייתִי מְגֵרֵשׁ, דְּאֵנָּן סִהְדִי שֶׁאֵף עַל פִּי כֵּן הָיָה מְגֵרֵשׁ, שֶׁאִין אָדָם רוֹצֵה שֶׁתִּתְּבַזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין בְּפִנֵּי חֶכֶם לִילְדַךְ לְבֵית דִּינֵנוּ וְלִשְׂאֵל עַל נִדְרָה. אֲלֵא מִפְּנֵי נֶדֶר שֶׁאִינוּ צְרִיךְ חֶכֶם וּבְעַל יְכוּלִּים לְהַפֵּר, אִסְרוּ אֶת כָּלָּן, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵייתִי יְכוּלִּים לְהַפֵּר לֹא הֵייתִי מְגֵרְשָׁה : אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה כּוֹי. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ דְּחִסּוּרֵי מַחֲסָרָא וְהֵכִי קִתְּנִי, בְּמָה דְּבָרִים אִמּוּרִים, כְּשֶׁנִּדְרָה הִיא, אֲבָל נֶדֶר הוּא שֶׁיִּגְרַשְׁנָה וְגֵרְשָׁה, יִחַזֵּיר וְלֹא חִיְשִׁינָן לְקַלְקוּלָא **[כח]** : וַאֲמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה נִמִּי בְּצִידוֹן בְּאֶחָד שֶׁאִמְרוּ לְאִשְׁתּוֹ קוֹנָם אִם אֵינִי מְגֵרֵשׁ. כְּלוּמַר יֹאסְרוּ כָּל פְּרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם עָלֵי אִם אֵינִי מְגֵרֵשׁ, וְגֵרְשָׁה, וְהַתִּירוּ לוֹ חֻכְמִים שֶׁיִּחַזְּרוּנָה : מִפְּנֵי תְּקוּן הָעוֹלָם. כְּלוּמַר שֶׁלֹּא אִמְרוּ חֻכְמִים הַמְּגֵרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יִחַזְּרוּנָה אֲלֵא מִפְּנֵי תְּקוּן הָעוֹלָם דְּחִיְשִׁינָן לְקַלְקוּלָא, וְהִיא לֹא שֶׁיִּדַּךְ אֲלֵא מִשּׁוּם נֶדֶר דִּידָהּ, אֲבָל כְּשֶׁנִּדְרָה הוּא שֶׁאִין כָּאֵן מִשּׁוּם תְּקוּן הָעוֹלָם, הַתִּירוּ לְהַחֲזִיר. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה :

פרק ד - משנה ח

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יִחַזֵּיר. שְׁמָא תִנְשֵׂא וְתִלְדַךְ וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן, אָפְלוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנָה לֹא הֵייתִי מְגֵרֵשׁ **[ל]** : וְחֻכְמִים אוֹמְרִים

יחזיר. שלא חישינו לקלוקולא. ובגמרא מפרש מאן חכמים, רבי מאיר,
דאמר בעינו תנאי כפול. והכא במאי עסקינו דלא כפליה לתנאיה **לא**,
שלא אמר לה הוי יודעת שמשום אילונית אני מוציאך, ואם אין את
אילונית לא יהא גט **לב**, דהשתא הוי גט אפלו אינה אילונית: והיא
תובעת כתבתה. שהאילונית אין לה כתבה. ועכשיו שנמצא שאינה
אילונית, תובעת כתבתה: שתיקותיך יפה לך מדבוריך. שיאמר אלו
ידעתי שסופי לתן לך כתבה לא גרשתיך **לג**, נמצא גט בטל ובגיה
ממזרים:

פרק ד - משנה ט

אין פודין אותו. והוא שרגיל בכך. כגון שמכר ושנה ושלש: לוקח ומביא
בפורים. בכל שנה צריך לקח מהנכרי בפורי פרותיה בדמים, ומביאן
לירושלים **לה**: מפני תקון העולם. שלא יהא רגיל למכר קרקע בארץ
ישראל לנכרים. ואם מכר יטרח לחזר ולפדות:

פרק ה

פרק ה - משנה א

הנזקין שמין להם בעדית. אף על גב דמדאורייתא היא **ב**, דכתיב (שמות
כב) מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם, האי תנא סבר דמיטב שדהו דנזק
קאמר קרא, ומפני תקון העולם **ג** אמרו חכמים שישלם המזיק מעדית
שבנכסיו, אף על פי שהם טובים מעדית של נזק, כדי שיהו נזהרים
מלהזיק: ובעל חוב בבנינונית. דמדאורייתא לא גבי אלא מזבונרית, דכתיב
(דברים כד) והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה, ואין
דרכו של אדם להוציא אלא הפחות שבנכסיו, ומפני תקון העולם אמרו
בעל חוב בבנינונית, כדי שלא תנעל דלת בפני לווין **ד**: וכתבת אשה
בזבונרית. דליכא למיחש בה לנעילת דלת. דיותר ממה שהאיש רוצה לשא,

אִשָּׁה רוֹצָה לְהַנְשֵׂא **[ו]** : רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר כּו'. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר :

פּרָק ה - מִשְׁנָה ב

אִין נִפְרָעִים מִנְכָסִים מְשַׁעְבְּדִים. כְּגוֹן לֹה שְׁמֵכָר בִּינוּנִית שְׁלוֹ שְׁהִיא מְשַׁעְבְּדֵת לְבַעַל חוֹב, אִין הַבַּעַל חוֹב יְכוּל לְטָרֵף אוֹתָהּ מִן הַלּוֹקַח אִם נִשְׁאַר אֶצֶל הַלּוֹה נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, וְאִף עַל פִּי שְׁאִינָן אֶלָּא זְבוּרִית **[ז]** :

פּרָק ה - מִשְׁנָה ג

אִין מוֹצִיאִין לְאֲכִילַת פְּרוֹת וּלְשִׁבַח קְרָקְעוֹת. הַגּוֹזֵל שְׂדֵה וּמְכָרָהּ לְאַחַר, וְזָרְעָה וְצִמְחָה וְעִשְׂאָה פְּרוֹת, וּבֵא נִגְזָל וּגְבָאָה עִם פְּרוֹתֶיהָ **[ט]** מִן הַלּוֹקַח, אִינוּ מְשַׁלְּמִים לְלוֹקַח כִּי אִם הִיִּצְיָאָה, וְחוֹזֵר הַלּוֹקַח עַל הַמוֹכֵר וְגוֹבֵה דְמֵי הַקְּרָקַע מִנְכָסִים מְשַׁעְבְּדִים, שְׁהֵרִי מְכָרָהּ לוֹ בְּאַחֲרִיּוֹת וְכָתַב לוֹ שְׁטֵר מְכִירָה וְהֵרִי הִיא מְלוֹה בְּשְׁטֵר **[י]**, וְאֵת הַפְּרוֹת מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין וְלֹא מִמְשַׁעְבְּדִים : וְכֵן לְשִׁבַח קְרָקְעוֹת. אִם הַשְּׁבִיחָה הַלּוֹקַח בְּנִטְיַעַת הָאֵילָנוֹת אוֹ בְּזָבֵל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה : וְלִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת. דְּתַנָּאי כְּתַבָּה הוּא, וְאֵת תְּהֵא יִתְבָּא בְּבִיתִי וּמִתְזַנָּא מִנְכָסִי, וּבְנָן נוֹקְבִין דִּיהוֹן לִיכִי מִנָּאִי יְהוֹן וְתַבִּין בְּבִיתִי וּמִתְזַנִּין מִנְכָסִי וְכוּ', כְּשִׁבְּאוֹת לְגַבּוֹת מְזוֹנוֹתֶיהוֹן אִין גּוֹבִים אֶלָּא מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין וְלֹא מִמְשַׁעְבְּדִים : מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. שְׁהִם דְּבָרִים שְׁאִין לְהֵם קֶצֶבָה וְלֹא יִדַע כְּמָה הִם וְלֹא מְצִי מְזַדְּהָר : וְהַמוֹצֵא מְצִיאָה. וְהַחֲזִירָה, וְהַבַּעַלִּים אֹמְרִים שְׁלֹא הַחֲזִיר כְּלָה : לֹא יִשְׁבַע מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. שְׁאִם אֵתָה אֹמֵר יִשְׁבַע, אִין לָךְ אָדָם שְׁמֵטְפַל בְּמְצִיאָה לְהַחֲזִירָה :

פּרָק ה - מִשְׁנָה ד

יְתוּמִים שְׁסָמְכוּ אֶצֶל בַּעַל הַבֵּית. לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂיהֶם עַל פִּיו, וְלֹא שְׁנַתְּמָנָה לְהֵם אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, אֶפּלוּ הֵכִי כְּאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הוּא. אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, בְּלִשׁוֹן רוֹמִי קוֹרִין לְאֵב פּאט״ר וְלְקִטְנִים פּוֹטוּ״ס. וּפְרוּשׁ אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אֲבִיהוֹן שְׁל

קטנים: שְׁמָנְהוּ אָבִי יְתוּמִים יִשְׁבַּע. דָּאֵי לָאוּ דָּאִית לִיהּ הִנָּאָה מְנִיָּה לֹא הָוָה לִיהּ אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְשׁוּם שְׁבוּעָה לֹא אֶתִי לְאֶמְנוּעֵי: מְנָהוּ בֵּית דִּין לֹא יִשְׁבַּע. דְּטוֹבַת חָנַם הִיא שְׂזָה עוֹשָׂה לְבֵית דִּין לְקַבֵּל דְּבָרֵיהֶם וּלְטַרַח חָנַם, וְאֵי רְמִית עָלֶיהָ שְׁבוּעָה אֶתִי לְאֶמְנוּעֵי: אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר חֲלוּף הַדְּבָרִים. מְנָהוּ בֵּית דִּין יִשְׁבַּע, דְּבַהֲהִיא הִנָּאָה דְּקָא נְפִיק עָלֶיהָ קָלָא דְּאֵינֶשׁ מְהִימְנָא הוּא דְּהָא סְמָכִי עָלֶיהָ בֵּי דִינָא, מְשׁוּם שְׁבוּעָה לֹא אֶתִי לְאֶמְנוּעֵי. מְנָהוּ אָבִי יְתוּמִים לֹא יִשְׁבַּע, דְּטוֹבַת חָנַם עוֹשָׂה לוֹ לְטַרַח עִם בְּנָיו, וְאֵי רְמִית עָלֶיהָ שְׁבוּעָה אֶתִי לְאֶמְנוּעֵי. וְהִלְכָה כְּאָבָא שְׂאוּל: הַמְטַמָּא. טְהוּרֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ: וְהַמְדַמָּע. מְעַרְב תְּרוּמָה בְּחֵלִין שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּמִפְסִידוֹ, שְׁצָרִיד לְמַכְרוֹ לְכַהֲנִים בְּזוּל: וְהַמְנַסֵּד. שְׁמַעְרַב יֵין נָסֵד [יד] בֵּינן כָּשֶׁר וְאוֹסְרוֹ בְּהִנָּאָה: בְּמִזִּיד חֵיב. וּבְדִין הוּא שְׂיָהָא פְטוּר, דְּהִזִּק שְׂאִינוּ נִכְר לָאוּ שְׂמִיָּה הִזִּק [טו], אֶלָּא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וּמְטַמָּא טְהוּרֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאוֹמֵר פְּטוּר אֲנִי: הַכַּהֲנִים שְׁפֹלוּ. קַרְבָּנוֹת, שְׁשַׁחְטוּ וְזָרְקוּ דָמָם [טז] בְּמַחְשָׁבֶת לֶאֱכֹל מֵהֶם חוּץ לְזִמְנוֹ. וְלֹא הוֹרְצוּ לְבַעֲלִים: מְזִידִים. שְׂיָדְעוּ שְׁפִסּוּלִים בְּכָד: חֵיבִים. לְשֵׁלֶם דְּמִיָּהוּן לְבַעֲלִים, שְׁהָרִי צָרִיכִין לְהִבִּיא אַחֲרֵים, וְאֵי נְמִי נִדְבָה הִיא שְׂאִינוּ חֵיב בְּתַשְׁלוּמִין, מְכַל מְקוּם קֶשֶׁה בְּעֵינָיו שֶׁלֹּא הַקָּרִיב קַרְבָּנוֹ שְׁהָרִי לְהִבִּיא דוֹרוּן הָיָה מְבַקֵּשׁ:

ה פרק **ה** - משנה **ה**

עַל הַחֲרֻשֶׁת שֶׁהִשְׂיָאָה אָבִיהָ. וְאָף עַל גַּב דְּהוּיָא אֶשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה שְׁהָרִי קִבֵּל אָבִיהָ קְדוּשָׁיָה כְּשֶׁהִיא קֹטְנָה, אֶפְלוּ הָכִי יוֹצֵאָה בְּגֵט, וּמִקְבֻלַּת אֶת גִּטָּה כְּשֶׁהִיא חֲרֻשֶׁת, וְאָף עַל גַּב דְּלִית בַּהּ דְּעֵתָא, דְּאִשָּׁה מִתְגַּרְשֶׁת בְּעַל כְּרַחֵהּ, הַלְכָד לֹא בְּעֵינָן דְּעֵתָה: וְעַל קֹטְנָה בֵּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִשְׂאֵת לִכְהֵן. וְהִיא יְתוּמָה, דְּלֹא הוּי נְשׂוּאִים אֶלָּא מְדַרְבְּנָן: שְׂאוּכְלַת בְּתָרוּמָה. דְּרַבְּנָן [יט]. וְלֹא גְזָרִינָן תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן אֶטוּ תְּרוּמָה דְּאוּרִיתָא: מְרִישׁ. קוּרָה: בִּירָה. בֵּית גְּדוּל: מִפְּנֵי תַקְנַת הַשְּׁבִים. שְׂאֵם אֶתָּה מְצָרִיכוּ לְקַעֲקַע בֵּירְתוֹ וּלְהַחְזִיר הַמְרִישׁ עֲצָמוֹ, וּמִנַּע מְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה: שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לְרַבִּים. שֶׁהִיא גְזוּלָה: שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת. וְאֵין צָרִיד לְהִבִּיא אַחֲרֵת: מִפְּנֵי תַקּוּן מְזִבָּח. שֶׁלֹּא יִהְיוּ כַּהֲנִים עֲצָבִים שְׂאֶכְלוּ חֵלִין שְׁשַׁחְטוּ בְּעֵזְרָה, וְנִמְצָא מְזִבַּח בְּטַל, שְׁנִמְנָעִים מְלַעֲבָד עֲבוּדָה:

ו פרק **ה** - משנה **ו**

לא הִיָּה סִיקָרִיקוֹן. נִכְרֵי רוֹצֵחַ. כְּלוּמַר לֹא דָנוּ דִין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שֶׁהַקּוֹנֵה קָרַקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיד הַנִּכְרֵי רוֹצֵחַ, יִהְיֶה חַיָּב לְדוֹן עִם הַבְּעָלִים: **בְּשַׁעַת הַרוּגֵי הַמְּלַחְמָה**. בְּשַׁעַת שֶׁהִיָּתָה הַגְּזֵרָה קִשָּׁה עַל יִשְׂרָאֵל לְהֵרֵג בַּמְּלַחְמָה. שֶׁהַלּוֹקַח מִמֶּנּוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִיָּה מִקְחוֹ קָיָם וְלֹא הִיָּה צָרִיךְ לְדוֹן עִם הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַל הַקָּרַקַע, מִשּׁוּם דְּאֵגֵב אוֹנֶסִיָּה דִּישְׂרָאֵל הָיָה גָמַר **[כה]** וּמִקְנֵה לְסִיקָרִיקוֹן. וְקִימָא לֹן **[כבא בַתְּרָא מו:]** תְּלוּהוּ וְזָבִין וְזָבִינָה זָבִינִי: **אָבֵל מִהַרוּגֵי מְלַחְמָה וְאֵילָף**. שֶׁלֹּא הִיָּתָה הַגְּזֵרָה לְהֵרֵג, דָּנוּ דִין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שֶׁהַקּוֹנֵה מִמֶּנּוּ יַעֲשֶׂה דִין עִם הַבְּעָלִים. כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בַּמִּשְׁנָה: **מִקְחוֹ בְּטַל**. דְּאִמְרִינָן מִיִּרְאָה עֵבֶד: **לְקַח מִן הָאִישׁ**. קָרַקַע הַמֵּיחָד לְכַתְּבַת אִשְׁתּוֹ **[כו]**: **מִקְחוֹ בְּטַל**. דְּאִמְרָה נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי: **נוֹתָן לַבְּעָלִים רְבִיעַ**. שֶׁשְׁעָרוֹ דְּסִיקָרִיקוֹן מִתּוֹךְ שְׂבַחָנָם בָּא לְיָדוֹ מוֹזִיל גְּבִיָּה רְבַעָא:

פרק ה - משנה ז

רוֹמוֹ וְנִרְמוֹ. מַה שֶּׁהוּא רוֹמוֹ אוֹ שְׂאֲחָרִים רוֹמוֹזִים לוֹ וְנִתְרַצָּה, הַכֹּל קָיָם **[ז]**. רְמִיזָה, בְּיָדוֹ וּבְרָאשׁוֹ. קְפִיצָה, עֲקִימַת שְׂפָתַיִם, שְׁנֵאֵמַר **(איוב ה)** קִפְצָה פִּיָּה. וְאֵינּוּ סִימָן נֶכֶד כְּמוֹ רְמִיזָה: **בְּמַטְלָטְלִין**. אִם מְכַר מַטְלָטְלִין. וְאִין הִלְכָה כְּבֹן בְּתִירָה: **הַפְּעוּטוֹת**. הַקְּטַנִּים כְּבֹן שְׁבַע כְּבֹן שְׁמֹנֶה **[לב]** אִם הוּא חָרִיף **[לג]** וְיִודַע בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתָּן, אוֹ כְּבֹן תִּשְׁעָ וּכְבֹן עֶשֶׂר אִם אֵינּוּ חָרִיף כָּל כָּד: **מִקְחוֹ מִקָּח וּמִמְכָּרוֹ מִמְכָּר בְּמַטְלָטְלִין**. וּמִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. אֶחָד מִתְּנַת בְּרִיא, וְאֶחָד מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע. אֶחָד מִתְּנָה מְרַבָּה, וְאֶחָד מִתְּנָה מַעֲטָת:

פרק ה - משנה ח

כֹּהֵן קוֹרָא רֵאשׁוֹן וְכוּ'. כְּשֶׁהוּן שְׁוִין בְּחֻכְמָה. אָבֵל אִם הַיִּשְׂרָאֵל גְּדוֹל בְּחֻכְמָה, קוֹדֵם לְכֹהֵן וְלִלְוִי, דְּמִמְזוֹר תְּלַמִּיד חֻכָּם קוֹדֵם לְכֹהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ. הַדִּין הוּא דִּינָא דְּגַמְרָא. וְהָאִידְנָא נְהוּג שְׂכֵהוּ אֶפְלוֹ עִם הָאָרֶץ קוֹדֵם לְחֻכָּם גְּדוֹל שְׂבִישְׂרָאֵל: **מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם**. דְּמִדְּאוּרִיתָא **[לד]** יְכוֹל הַכֹּהֵן לְתַת רְשׁוּת לְמִי שְׂיִרְצָה שְׂיִקְרָא בְּתוֹרָה לְפָנָיו, וּמִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם אָמְרוּ שְׂיִקְרָא הוּא רֵאשׁוֹן וְלֹא יִתֵּן רְשׁוּת לְאַחַר שְׂיִקְרָא, דְּלֹא לִיתִי לְאִינְצוּיִי וְלוֹמַר מִפְּנֵי מַה הַרְשָׁה לָזֶה וְלֹא לְאַחַר. וְלֹא שָׂנָא בְּשַׁבְּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים דְּשְׂכִיחֵי רַבִּים, וְלֹא שָׂנָא בְּשָׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי בְּזָמַן הַזֶּה **[לו]**, לְעוֹלָם כֹּהֵן קוֹרָא רֵאשׁוֹן וְאֵינּוּ יְכוֹל לְתַת רְשׁוּת לְיִשְׂרָאֵל שְׂיִקְרָא לְפָנָיו, כִּי הֵיכִי דְּלֹא לִיתּוֹ לְאִינְצוּיִי. וְאִם אִין שָׁם כֹּהֵן, נִתְפָּרְדָּה הַחֲבִילָה, וְלֹא יִקְרָא לְוִי שְׂנֵי אֶלָּא

כְּפִי חֲשִׁיבוֹתוֹ, וְאֵיִת דְּאִמְרֵי לֹא יִקְרָא לְוִי בְּתוֹרָה כָּלֵל {לז}, וְכֵן הַמְנַהֵג:
מְעַרְבִין בְּבֵית יֵשׁוּן. בְּנֵי חֵצֵר שְׂרָגִילִים לַתָּן עֲרוּבֵן בְּכָל שַׁבַּת בְּבֵית אֶחָד, אִין
מְשַׁנִּין אֶת מְקוֹמָן לַתְּנוּ בְּבֵית אַחֵר: מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם. שְׂבָנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ
רְגִילִים לְרֵאוֹת הָעֲרוּב בְּאוֹתוֹ בֵּית, עֲכָשׂוּ שְׂאִין רוֹאִים אוֹתוֹ יֵאמְרוּ
שְׂמַטְלֵטְלִין בְּלֹא עֲרוּב, וְאִיכָּא חֲשָׁדָא {לח}: בּוֹר שֶׁהוּא קְרוּב. לְמוֹצָא אַמַּת
הַמַּיִם הִבָּא מִן הַנְּהָר: מִתְּמַלֵּא רֵאשׁוֹן {לט}. וְאַחֲרָיו יִתְמַלְאוּ הַתְּחִתּוֹנִים:
מְצוּדוֹת חַיָּה. שְׂאִין לְהֵם תּוֹדֵךְ דְּלִיקְנֵי לֵיהּ כְּלָיו: יֵשׁ בְּהוֹן גָּזַל מִפְּנֵי דְרַכֵּי
שְׁלוֹם. וְלֹא נִפְיֵק בְּדִינֵים: רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר גָּזַל גָּמוּר. מַדְבְּרִיהֶם. וְנִפְיֵק
בְּדִינֵים {מ}. וּמִיָּהּ מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי דְלֹא הוּי גָּזַל דְּאוֹרִיתָא לְעֵבֵר עֲלָיו בְּלָאוּ.
וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: הַמְנַקֵּף. חוֹתָף {מב}. כְּמוֹ וְנִקְף סְבָכֵי הַיַּעַר (יְשַׁעְיָה י):

פרק ה - משנה ט

הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׂבִיעִית. לְשֹׁמֵר פְּרוֹת שְׂבִיעִית וְלַהֲצַנִּיעֵם מִן הַבְּעוֹר וְאֵילָף:
לֹא תֵבֵר וְלֹא תִטְחֹן עִמָּה. לְסִיעָה, מִפְּנֵי שְׂאִסוּר לְסִיעַ בִּידֵים יְדֵי עוֹבְרֵי
עֲבָרָה בְּשַׁעַת הָעֲבָרָה: לְאַשְׁתַּעַם הָאָרֶץ. הַחֲשׂוּדָה עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת: וּבּוֹרֵרֹת
וְטוֹחֲנֹת. לְפִי שְׂרַב עִמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְׂרִין הוּן: אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם. בְּעֶסְה:
לֹא תִגַּע עִמָּה. לְפִי שְׂמִשְׁגִּלְגִלָּה הַטְּבֵלָה לְחֻלָּה, וְקָא מִטְמָאָה מִחֻמַּת כְּלָים
טְמָאִים שְׁהָרֵי הַכְּשָׁרָה לְקַבֵּל טְמָאָה, וְזוֹ מְסִיעָה לְגִלְגֵל, וְאִסוּר לְגָרֵם
טְמָאָה לְחֻלָּה: וְכֹלֵן לֹא אִמְרוּ כו'. לֹא הִתִּירוּ לְהַשְׂאִילֵם כְּלָים וְלְסִיעֵם בְּלֹא
שַׁעַת עֲבָרָה עִצְמָה, אֶלֶּא מִשּׁוּם דְּרַכֵּי שְׁלוֹם: וּמַחֲזִיקִים יְדֵי גוֹיִם. לוֹמֵר
לְהֵם תְּחִזְקֵנָה יְדִיכֶם: וְשׂוֹאֵלִים בְּשְׁלוֹמָם. כָּל הַיָּמִים וְאַפְלוּ בְּיוֹם חֲגָם.
וְאַף עַל פִּי שְׂמִטִּיל שֵׁם שְׂמִים עַל הַנְּכָרִי, שְׂשָׁלוֹם אֶחָד מִשְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא:

פרק ו

פרק ו - משנה א

הַאֲמֹר הַתְּקִיבֵל. אִם רָצָה לְחֹזֵר יִחְזֹר. דָּגֵט חוֹב הוּא לָהּ, וְאִין חֲבִין לְאָדָם
שֶׁלֹא מִדַּעְתּוֹ: **לֹא יִחְזֹר**. דְּכִינֹן דְּאִיְהִי שְׁוִיתִיָּה שְׁלִיחַ הָרִי הוּא כְּיָדָה,
וְנִתְגַרְשָׁה מִיָּד בְּקִבְלָתוֹ שֶׁל זֶה: **אֵף הַאֲמֹרֶת טַל לִי גָטִי**. לְשׁוֹן קִבְלָה הוּא.
וְהִלְכָה כְּרָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל:

פרק ו - משנה ב

צְרִיכָה. לְהֵבִיא לְפָנֵינוּ שְׁתֵּי כְּתִי עֵדִים: **שְׁנַיִם שְׂיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ אָמְרָה**. לוֹ
לְקַבְּלוֹ: **וְשְׁנַיִם שְׂיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ קִבְּל וְקָרַע**. וּבְשַׁעַת הַשְּׁמַד שָׁנוּ, שְׁגָזְרוּ עַל
הַמְצוֹת וְהָיוּ קוֹרְעִים הַגֵּט מִיָּד, שֶׁלֹא יֵרָאֶה **[ח]**: **וְאִפְלוּ הֵן כּוֹי**. שֶׁהַשְּׁנַיִם
שְׂאֵמְרָה בְּפָנֵיהֶם הֵם עֲצָמָם רָאוּ כְּשֶׁקִּבְּלוּ: **אוֹ אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד
מִן הָאַחֲרוֹנִים וְאֶחָד**. שְׁלִישִׁי, שֶׁנֶּעֱשָׂה עַד בְּזוֹ וּבְזוֹ, מִצְטָרֵף עִמָּהֶם: **הִיא
וְאִבִּיהָ**. אוֹ הִיא אוֹ אִבִּיהָ. הִיא יֵשׁ לָהּ יָד דְּהָא גְּדוּלָּה הִיא. וְאִבִּיהָ נִמְי זָפְאִי
לְקַבְּלוֹ: **אֵינָה מִתְגַרְשֶׁת**. וְאִפְלוּ בְּקִבְלַת אִבִּיהָ, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים כד) וְשִׁלַּחָהּ
מִבֵּיתוֹ, מִי שֶׁמְשַׁלַּחָהּ וְאֵינָה חוֹזְרָת, יִצָּאָה זֹו שֶׁמְשַׁלַּחָהּ וְחוֹזְרָת:

פרק ו - משנה ג

בְּמָקוֹם אַחֵר פְּסוּל. שֶׁהִבְעֵל מִקְפִּיד, שְׂאִין רְצוֹנוֹ שְׁיִלְעִיזוּ עָלָיו שֵׁם: **הָרִי
הִיא בְּמָקוֹם פְּלוּנִי**. אֵינּוּ אֶלָּא כְּמֵרָאָה מְקוֹם, שֵׁם תִּמְצָאָנָה: **וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר
מְכַשִּׁיר**. דְּסָבַר אֵיְהוּ דְּמִדַּעְתִּיָּה מְגַרֵּשׁ אִיכָּא קְפִידָא, אֵיְהִי דְּבַעַל כְּרַחָה
מִתְגַרְשֶׁת **[יב]** מֵרָאָה מְקוֹם הִיא לוֹ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר:

פרק ו - משנה ד

הָבֵא לִי גָטִי אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה. אִם אֲשֶׁת כֶּהֵן הִיא, עַד שְׁיִגִיעַ גֵּט לְיָדָה:
לְאוֹתוֹ מְקוֹם. שְׂכָךְ אָמְרָה לוֹ לֹא תֵהָא שְׁלוּחִי אֶלָּא שֵׁם **[טו]**: **וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר
אוֹסֵר מִיָּד**. מִשְׁפָּרֵשׁ מֵאֲצִלָּה. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְטַעֲמִיָּה דְּמְכַשִּׁיר כְּשֶׁקִּבְּלוּ
בְּמָקוֹם אַחֵר, דְּמֵרָאָה מְקוֹם הִיא לוֹ וּמְשַׁעַת קִבְּלָה אֶגְרָשָׁה לָהּ, לְפִיכָךְ

מְשַׁעָה שְׁפָרַשׁ מִלְפָּנֶיהָ אֲסוּרָה, שְׁמָא מְצָאוּ חוּץ לְעִיר וְקִבְלוּ הֵימָנוּ {טו}.
וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיעָזָר:

פרק ו - משנה ה

כְּתָבוּ אִגְרֹת וְכו'. שֶׁהֵגֵט קְרוֹי אִגְרֹת, שֶׁכָּדָּ כְּתוּב בּוֹ וְאִגְרֹת שְׁבוּקִין : **פְּטוּרָה**
לֹא אָמַר פְּלוֹם. דְּלָמָּא לְשׁוֹן פְּטוּר וְחוּבָה קְאָמַר, לְהַקֵּל מֵעֲלִיהָ חוּבוֹת
שְׁחִיבָת : **פְּרִנְסוּהָ.** לְשׁוֹן עֲשִׂית צְרָכֶיהָ כְּמוֹ מוֹצִיאִים לְפְרִנְסָה וְכו'. הִלְכָּד
לֹא יִדְעִינָן אִי צְרָכִי הֵגֵט הוּא, שְׁלֹא תְּהֵא זְקוּקָה לְיָבֶם, אִי צְרָכִי מִלְבוּשׁ
וְכִסּוֹת הוּא : **כְּנֻמוּס.** כְּחֻק. לֹא יִדְעִינָן אִי חֻק גֵּט אִי חֻק מְזוּן וְכִסּוֹת. וְכֵן
כְּרָאוּי : **הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר.** לְהַרְג בְּדִין הַמְּלָכוֹת : **וְאָמַר כְּתָבוּ.** אָף עַל פִּי שְׁלֹא
אָמַר תְּנּוּ : **יְכַתְּבוּ וַיִּתְּנוּ.** דְּאֵגֵב פְּחֻדִּיהָ טְרִיד וְלֹא פְּרִישׁ : **הַמְּפָרֵשׁ.** לְיָם :
וְהַיּוֹצֵא בְּשִׁירָא. לְמַדְבָּרִיּוֹת : **הַמְּסַכֵּן.** חוּלָה {יח}. וְהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
שְׁזוּרִי :

פרק ו - משנה ו

וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוּלוֹ. וּפְרַשׁ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ {יט} : **רָצָה לְשַׁחַק בָּהּ.**
הוֹאִיל וְלֹא אָמַר תְּנּוּ : **מַעֲשֵׂה בְּבָרִיא.** מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְחֻסְרֵי מַחְסָרָא וְהָכִי
קְתַנִּי, וְאִם הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחֻלָּתוֹ, הָרִי זֶה גֵּט, וּמַעֲשֵׂה נְפִי בְּבָרִיא וְכו'.
וְהִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל :

פרק ו - משנה ז

אָמַר לְשָׁנִים תְּנּוּ גֵט לְאִשְׁתִּי. אָף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר כְּתָבוּ וְתְּנּוּ, הָרִי אֵלּוּ
יְכַתְּבוּ בְּעֶצְמָן. וְלֹא יֵאמְרוּ לְסוּפְרָ אַחַר שְׁיַכְתְּבּוּ, וְלֹא לְעֵדִים לְחֻתָּם, דְּלֹאוּ
בֵּית דִּין שְׁוִינְהוּ לְצוּוֹת עַל אַחֲרִים אֶלְאֵ עֵדִים שְׁוִינְהוּ, וְהוּן הוּן שְׁלוּחֵי הוּן הוּן
עֵדִיו. וְאִם אָמַר לְשַׁלְּשָׁה כְּתָבוּ וְתְּנּוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, אָף עַל פִּי שְׁהוּן רְאוּיִין
לְעֲשׂוֹת בֵּית דִּין, כִּינּוּן דְּבִהְדִּיא אָמַר לְהוּ כְּתָבוּ, לֹאוּ בֵּית דִּין שְׁוִינְהוּ אֶלְאֵ

עדים: אָמַר לְשֵׁשׁה תָּנּוּ. וְלֹא אָמַר כָּתְבוּ: הֲרִי אֱלוֹי יֹאמְרוּ. לְעֵדִים אַחֲרַיִם, לְכָתֹב וְלַחְתֹּם וְלִתֵּן, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאן בֵּית דִּין: מִבֵּית הָאֲסוּרִים. מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים: נוֹמִינּוּ לְשֵׁלִיחַ. אָמַרְנוּ לְרַבִּי חֲנִינָא שֶׁנֶּעֱשֶׂה שְׁלִיחַ בְּהִלְכָה זוֹ לְאִמְרָה בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ: יִלְמְדוּ. אִם אֵינֶם יוֹדְעִים לְכָתֹב. יִלְמְדוּ לְכָתֹב עַד שֶׁיִּכְתְּבוּהוּ הֵן בְּעֶצְמוֹ:

ז

פרק

א

משנה

-

ז

פרק

מִי שֶׁאֲחִזּוּ קְרֹדִיקוֹס. שֶׁנִּתְּבַלְבְּלָה דַּעְתּוֹ מִחֲמַת שֶׁד הַשּׁוֹלֵט עַל הַשּׁוֹתֶה יֵין חָדָשׁ {א}: אֵין בְּדַבְּרֵיו הָאֲחֵרוֹנִים כָּלוּם. וְאֵין צָרִיךְ לַחְזֹר וּלְשַׁאֲלוֹ אַחַר שֶׁנִּתְּיָשְׁבָה דַּעְתּוֹ, אֶלָּא כּוֹתְבִין הֲגַט וְסוּמְכִים עַל דְּבָרָיו הָרֵאשׁוֹנִים. וּמִיָּהוּ כָּל זְמַן שֶׁדַּעְתּוֹ מְבַלְבֶּלֶת אֵין כּוֹתְבִין הֲגַט: הֲרַפִּין. הֵטָה {ג}: בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בְּדַבְּרֵים אַחֲרַיִם: הֲרִי אֱלוֹי יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אִם הֲרַפִּין עַל הֲגַט הֲרַפְּנָת הֵן:

ב

משנה

-

ז

פרק

אָמְרוּ לוֹ. לְבָרִיא אוֹ לְשָׂכִיב מֵרַע חָכָם: נִכְתָּב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ. שְׁלֵא תִזְקַק לְיָבָם:

ג

משנה

-

ז

פרק

זֶה גֵּט אִם מֵתִי. לֹא אָמַר כָּלוּם. דְּמִשְׁמַע לְכַשְׁאֲמוֹת, וְאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה

[ז] : מחלי זה. משמע מחלי זה ואילך, וכיון שמת מתוך החלי נמצא שאין הגט חל אלא לאחר מיתה: מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט. מספקא לן אי תנאה הוי מהיום אם אמות, וכיון שמת נתקיים התנאי ונמצא שהוא גט משעת נתינתו. אי חזרה הוי שחזר בו מפאי דאמר מהיום, ואמר לאחר מיתה יהא גט, ואינו כלום כיון דלא אמר מהיום אם מתי: חולצת. שפא אינו גט: ולא מתבבמת. שפא גט הוא והוא לה גרושת אחיו וקימא עליה באסור פרת:

פרק ז - משנה ד

לא תתיחד עמו. זה שנתן גט ואמר לה מהיום אם מתי, לא תתיחד עמו, שפא יבא עליה ותהא צריכה גט שני, דחישנין שפא בעל לשם קדושין: מה היא באותן הימים. לאו ארישא קאי **[יב]** באומר מהיום אם מתי, דההיא ודאי לכי מיית אגלאי מלתא דהוי גט משעת נתינה, והבא עליה פטור. אלא באומר לה במסירת הגט הרי זה גטך והתגרשי בו מעת שאני בעולם אם מתי, רבי יהודה סבר סמוך למיתה הוא דהוי גט ומקמי הכי אשת איש היא. ורבי יוסי סבר מפי יחיב לה גטא כל שעתיא מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה והוי גט ספק, ואף על גב דחי טפי, אין בררה, הלכך ספקא היא והבא עליה באשם תלוי:

פרק ז - משנה ה

הרי זו מגרשת ותתן. מגרשת מעכשיו משעת קבלת הגט, וחיבת לתן מה שהתנה עמה. ואם אבד הגט או נקרע קדם שתינתו, אינה צריכה גט אחר, דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו: אומר רבן שמעון בן גמליאל מעשה בצידן. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, אם אמר לה על מנת שתינתני לי אצטליתי ואבדה אצטליתו, דוקא קאמר לה. רבן שמעון בן גמליאל אומר תתן לו את דמיה, שלא נתפון הבעל אלא להרוחה דידיה, ומעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו וכו' ואמרו חכמים תתן לו את דמיה. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

על מנת שתשמשי את אבא, על מנת שתניקי את בני. בגמרא מוכח דכל סתם שלא קבע זמן כמה תשמשי את אביו או כמה תניקי את בנו, כמפרש יום אחד דמי, ונתקיים התנאי אם תשמשי את אביו או תניקי את בנו יום אחד בלבד: **כמה היא מניקתו**. כלומר כמה הוא זמן היניקה, שאם הניקתו יום אחד בזה הזמן, נתקיים התנאי: **שתי שנים**. רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש. אבל אם הניקה אותו אחר ששלמו שתי שנים לרבנן ושמנה עשר חדש לרבי יהודה, אין זו יניקה, ולא נתקיים התנאי. ואין הלכה כרבי יהודה: **מת הבן**. ולא הניקתו כלל: **או מת האב**. ולא שמשתו: **הרי זה גט**. דלאו לצעורה איכון בתנאו, אלא להרוחה דידיה [זט], והא לא אצטריך, ואם היה יודע שימות אביו או בנו לא היה מתנה: **שלא בהקפדה**. אף על פי שהיא לא הכעיסתו, ואין העפכה ממנה, אינו גט. וכל שכן אם היה בהקפדה: **כזה גט**. הואיל ולא הקפידתו ואין העפכה ממנה. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

הגיע לאנטיפטרס. מפרש בגמרא משנה זו, כגון דאתני שני תנאים, אי מטינא לגליל, לאלתר להוי גטא. ואי לא מטינא לגליל, אי משתהינן תלתין יומין ולא אתינא להוי גטא, ואי לא, לא ליהוי גטא [זז]. והלך והגיע לאנטיפטרס שהוא סוף ארץ יהודה וחזר קדם שלשים יום, בטל הגט. דלא לגליל מטא, ולא אישתהי תלתין יומין: **וכן אם היה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי**. שהוא בקצה גבול הגליל: **וכן אם היה הולך למדינת הים והגיע לעכו**. שהוא בקצה גבול של ארץ ישראל [יט] וחזר בתוך שלשים יום, בטל הגט, שהרי לא הלך למדינת הים וגם לא נשתהה שלשים יום: **כל זמן שאעבר מכנגד פניך שלשים יום**. כשאשתהה שלשים יום עובר מנגד פניך אז יהא גט: **והיה הולך ובא וכו'**. לאחר מכאן כשישתהה שלשים יום עובר מנגד פניה, יהא גט. ולא אמרינן הואיל ומעקרא היה הולך ובא, נחוש שמא פיס קטטה שביניהם ובטל גטא, דמאחר שלא נתיחד עמה בשעה שהיה הולך ובא, לא חישינן שמא פיס [כ]. וכי מקים תנאיה ושהה שלשים יום עובר מנגד פניה, הוי גטא. ובגמרא מוקי לה באומר בשעת התנאי על מנת כן אני מוסר לה הגט, שתהא נאמנת עלי כמאה עדים כל זמן שתאמר שלא באתי ונתיחדתי ופיסתי. וכן הלכה. שאם לא אמר כן בשעת התנאי, חישינן שמא יבא בעל

פרק ז - משנה ח

אינו גט. דכיון דלא אמר מעכשיו, משמע לאחר שנים עשר חדש יהא גט, וְהָרִי מֵת בְּתוֹךְ הַזְּמַן, וְצָרִיכָה לְיָבֵם:

פרק ח**פרק ח - משנה א**

הזרק. הרי זו מגרשת. דכתיב (דברים כד) ונתן בידה, ומדלא כתיב ובידה יתנו, משמע ונתן מכל מקום **ב**, בין בחצרה בין בגנה בין בקרפיה. והוא שיתהא עומדת בצד ביתה או בצד חצרה **ג**: קלתה. כלי שהנשים נוטנות בו מטוה ומחטין: הרי זו מגרשת. ואפלו היא בתוך ביתו, דמקום חיקה וקלתה קנוי לה, שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה **ה** ולא על מקום קלתה:

פרק ח - משנה ב

או שמצאתו מאחוריו. שהיה הגט על גבו ועקם גבו לה כדי שתטלנו: אינו גט עד שיאמר טלי גטך. ולכי אמר טלי גטך מיהת הוי גט. אבל אם היה הגט על גבי קרקע או על גבו או בגופו ולא עקם גבו או לא המציא גופו לה כדי שתטלנו, אפלו אמר טלי גטך אינו גט: קוראה והרי היא גטה. כשהיא

קוֹרָאָה בּוֹ רוֹאֶה שֶׁהוּא גָטָה : קָרוֹב לָהּ מִגֵּרֶשֶׁת, קָרוֹב לוֹ אֵינָה מִגֵּרֶשֶׁת.
כָּל שֶׁהִיא יְכוּלָה לְשַׁמְרוֹ וְהוּא אֵינוֹ יְכוּל לְשַׁמְרוֹ, זֶהוּ קָרוֹב לָהּ. וְכָל שֶׁהִיא
אֵינָה יְכוּלָה לְשַׁמְרוֹ וְהוּא יְכוּל לְשַׁמְרוֹ {יא} זֶהוּ קָרוֹב לוֹ. שְׁנֵיהֶם יְכוּלִים
לְשַׁמְרוֹ אוֹ שְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוּלִים לְשַׁמְרוֹ, זֶהוּ מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה {יב}. וְלַעֲנִין
פֶּסֶק הִלְכָה אֵינָה מִגֵּרֶשֶׁת עַד שֶׁיִּגְיַע {יג} גָּט לִידָה אוֹ לְרִשׁוּתָהּ:

פרק ח - משנה ג

אָמַר לוֹ בַּעַל חוּבוֹ זֶרֶק לִי חוּבִי. בְּגִמְרָא מוֹקְמִין לָהּ בְּאוֹמַר זֶרֶק לִי חוּבִי
בְּתוֹרַת גִּטּוֹ {טו}, דְּכִיּוֹן דְּאָמַר לִיהּ הִכִּי הוּא לִיהּ לְחוּב זֶה דִּין גָּט, וְאִם זֶרֶק
אוֹתוֹ הִלְוָה קָרוֹב לְמִלְוָה וְאָבַד, זָכָה הִלְוָה וְאֵינוֹ חַיֵּב לְשַׁלֵּם. וְאִם קָרוֹב
לְלוֹ, הִלְוָה חַיֵּב וְכוּ'. אָבַל אִם אָמַר לוֹ זֶרֶק לִי חוּבִי וְהִפְטַר, מִכִּיּוֹן שֶׁזָּרְקוּ
לוֹ בְּכָל עֲנִין, פְּטוֹר {טז} : לְאֹיִר הִגְג. לְפָחוֹת מִשְׁלֶשָׁה סָמוּךְ לְקַרְקָעִית הִגְג,
דְּכָלְבוּד דְּמִי : מִרְשׁוֹת הִגְג. יָצָא מִמִּחֻצַּת הִגְג וְנִכְנַס לְתוֹךְ מִחֻצַּת הַמָּקוֹם
שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בּוֹ {יח} : אוֹ נִשְׂרַף הָרִי זוֹ מִגֵּרֶשֶׁת. וְהוּא שֶׁקְדָּמָה זְרִיקַת הַגָּט
בְּחֻצַּר קָדָם שְׁתֵּהָא הַדְּלָקָה בְּאֹיִר הַחֻצַּר. שְׂאִם הִיתָה הַדְּלָקָה בְּחֻצַּר
תַּחֲלָה, מַעֲקָרָא לְשַׂרְפָּה קְאָזִיל וְאֵינָה מִגֵּרֶשֶׁת:

פרק ח - משנה ד

בְּגִט יִשּׁוֹן. שְׂכַתְב לְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב הַגָּט נִתְיַחַד עִמָּה. בֵּית
שְׂמַאי סְבָרִי לֹא אָמְרִין גְּזֵרָה שְׂמַא יֹאמְרוּ גָטָה קוּדָם לְבִנָּה, שְׂמַא יִשְׁהָה
אֶת הַגָּט שָׁנָה אוֹ שְׁנַתִּים בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיַנָּה וְיִהְיוּ לָהּ בָּנִים מִמֶּנּוּ בְּתוֹךְ זְמַן
זֶה, וְאַחַר כֵּן יִגְרָשָׁנָה בּוֹ, וְכִשְׂרִיאָו זְמַן הַגָּט קוּדָם לְלִדַּת הַבֵּן יִהְיוּ סְבוּרִים
שְׁנַתָּן לָהּ גָּט מִשְׁעַת כְּתִיבָה, וְהוּי פָּגָם שֶׁיֹּאמְרוּ מִן הַפְּנוּיָה נוֹלַד {כא}. וּפֶסֶק
הִלְכָה, לֹא יִגְרָשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט יִשּׁוֹן. וְאִם גֵּרֶשׁ וְהִלְךְ הַבַּעַל לְמַדִּינָה
אַחֲרָת, תַּנְשֵׂא בּוֹ לְכַתְּחֻלָּה:

כתב לשוים מלכות שאינה הוגנת. אם היה בבבל וכתב לחשבון שנות מלכות אדום, שאין להם מלכות במקום כתיבת הגט, תצא מזה ומזה. ונקראת מלכות [אדום] מלכות שאינה הוגנת שאין לה לא כתב ולא לשון: או שכתב לשוים מלכות מדי. לפי שצריך לכתב לשם המלכות של מדינה שהגט נכתב בה, משוים שלום מלכות [כד], שיאמרו חשובים אנו בעיניהם שכותבים שטרותיהם בשמנו: תצא מזה ומזה. אם נשאת בגט זה תצא מן הראשון ומן השני: ואין לה לא פרות ולא בלאות וכו'. כלה מתניתין מפרשה ביבמות פרק האשה רבה [כח]: והולד ממזר מזה ומזה. מתניתין רבי מאיר היא דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר [כח]. ואינה הלכה:

כל העריות שאמרו צרותיהן מתרות. חמש עשרה עריות שאמרו חכמים שצרותיהן מתרות לנשא לשוק בלא חליצה: הלכו הצרות. של עריות: ונשאו. לשוק: ונמצאו. העריות אילוניות, ואגלאי מלתא שהיו קדושי המת בטעות, ונמצא שלא היו אלו צרותיהן ולא פטורים העריות האלו מן החליצה: תצא מזה. מבעל שנשאת לו. ומן היבם: וכל הדרכים האלו בה. וביבמות מוקמינן לה כרבי עקיבא דאמר יש ממזר מחיבי לאוין, ואינה הלכה [לא]:

ונשאת לאחר. דקימא לן ביאת האחת פוטרת צרתה: ונמצאת זו. שנתיבמה אילוניות, ואין יבומיה יבומין. ונמצא שלא נפטרה צרתה ונשאת לשוק בלא חליצה: תצא מזה ומזה. מבעל זה ומיבמה הראשון:

כתב סופר גט לאיש. לגרש בו אשתו: **ושובר לאשה.** שתמסר לבעלה כשיפרע לה כתבתה: **וטעה.** הסופר, כשמסר להן השטרות: **ונתן גט לאשה ושובר לאיש.** והם מסרו זה לזה. והלכה זו ונשאת כסבורה שזה גט שמסר לה בעלה וזה סבור שמסרה לו אשתו שובר. ורמב"ם גריס ונתן גט לאיש ושובר לאשה. ופרש ונתן, שחשב שנתן גט לאיש ושובר לאשה, אבל הוא לא עשה אלא בהפך. ודחוק הוא: **אם לאלתר.** כל זמן שלא נשאת יצא גט מתחת יד הבעל: **אינו גט.** וצריכה גט אחר: **ואם לאחר שנשאת.** הרי זה גט: **לא כל הימנו.** אין הכל כדבריו של זה הראשון להאמינו: **לאבד זכותו של שני.** שנשאה. דאמרינן קנוניא היא ביניהם **[לג]** והחליפו השטרות לאחר שנשאת. והלכה כרבי אליעזר:

ולנה עמו בפנדקי. ויש שם עדי יחוד ואין שם עדי ביאה. בית הלל סברי הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה **[לה]**, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרי קדשה בביאה. ובית שמאי סברי לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה עד שיראוה שנבעלה: **גט קרח.** שקשריו מרבין מעדיו. דתקון רבנו גט מקשר משום כהנים קפדנים שהיו כותבים גט פתאום לנשותיהם ומתחרטים ולא היו יכולים להחזירו, ותקנו להם גט מקשר שאינו נוח לכתב מהרה, שמא בתוך כך יתפייס. וכותב שיטה אחת או שתיים וכורכן על החלק ותופר, ועד אחד חותם על הכרך מבחוץ, וחוזר וכותב שני שטין או יותר מבפנים וכורכן על החלק וחותם עד שני על הכרך מבחוץ, וכן עד שלישי. ואם יש קשר כרוך ואין עד חתום מאחוריו, זהו קרח ופסול, דמסתמא למנן קשריו היו עדיו מתחלה, וחישנין דלמא הבעל אמר להו כלכם חתמו, והרי אחד שלא חתם. ואם נשאת אשה בגט זה, תצא מזה ומזה, וכל הדרך האלו בה. ומתניתין רבי מאיר היא, דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הנולד ממזר. ואינה הלכה:

הכל משלימין עליו. ואפלו עבד, ואפלו פסול לעדות מחמת עברה: **אלא**

קרוב שהוא ראוי להעיד בעדות אחרת. שאין עליו פסול עדות אלא קרבה. אבל עבד או גזלן לא. עבד דלמא אתי לאסוקי ליוחסין [ז]. וגזלן דלמא אתו למימר עבד תשובה. אבל קרוב, כלי עלמא ידעי ליה דקרוב הוא. והלכה כבן ננס שהכל משלימין עליו. ומכל מקום אין חותם עליו אלא עד אחד פסול בלבד, והשאר צריד שיהיו כלם כשרים:

ט

פרק

א

משנה

-

ט

פרק

המגרש. רבי אליעזר מתיר. טעמא דרבי אליעזר, דכתיב (ויקרא כא) ואשה גרושה מאישה לא יקחו, אפלו לא נתגרשה אלא מאישה, דאמר לה הרי את מגרשת ממני ואי את מתרת לכל אדם, פסולה לכהנה. אלמא גט הוא, והכא דשריה לכל אדם חוץ מזה, מתרת לאחרים: וחכמים אוסרין. דאמרי אסור כהנה שאני, שרבה בהם הכתוב מצות יתרות, ואף על גב דהוה גט לפסלה לכהנה, לא הוי גט להתירה לאחרים. והלכה כחכמים. ולא אסרי רבנן אלא כשאמר הרי את מתרת לכל אדם אלא לפלוני, או חוץ מפלוני. אבל אי אמר לה הרי זה גטך על מנת שלא תנשאי לפלוני, מודו רבנן דהוי גט, שהרי התירה לכל אדם במסירת הגט אלא שהתנה עמה שלא תנשא לאותו פלוני, והוה כשאר תנאי בעלמא. ואסרי רבנן למגרש לומר הרי זה גטך על מנת שתנשאי לפלוני, שלא יאמרו נשותיהן נותנים זה לזה במתנה. וכל תנאי שמתנה אדם בגט קדם כתיבת הגט, אף על פי שלא נכתב התנאי בתוכו, הגט פסול [ב]. אלא אחר שנתנו לידה מתנה מה שהוא רוצה להתנות:

ב

משנה

-

ט

פרק

אלמנה לכהן גדול. כיון דקדושין תופסים בחיבי לאוין ולהאי לא תפסי

משום אסור אישות שבה, אשתכח דשיר בגטא :

פרק ט - משנה ג

גופו של גט. עקר כתב הגט, כך יכתבו בו : ודין די יהוי ליכי מנאי. שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה. ואי לא כתב ביה הכי, אתו למימר דבדבור בעלמא גרשה ושטר ראיה בעלמא. והלכה כרבי יהודה : **[יא]**

פרק ט - משנה ד

כתב בכתב ידו ואין עליו עדים. לרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי, כתב ידו כמאה עדים דמי. ולרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי, הואיל וכתב ידו הוא, וכתב ונתן קרינו ביה, ואף על גב דליכא עדי מסירה פשר מדאורייתא, וחכמים פסלוהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר : ואין בו זמן. דזמן תקנתא דרבנן הוא, אי משום פרות, אי משום שמא יחפה על בת אחותו, כדאמרינן בפרק שני : ואין בו אלא עד אחד. איכא למאן דאמר אכתב ידו קאי, ורישא אשמעינן דאפלו אין בו עד, הולד פשר, והכא אשמעינן דאפלו יש בו עד אחד לכתחלה לא. ואיכא למאן דאמר אכתב סופר קאי, ואפלו הכי הולד פשר, דסופר הוה ליה במקום עד שני : תקון העולם. שמא ימותו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גרשתיה. והלכה כרבי אלעזר :

פרק ט - משנה ה

שני גטין שוין. בשמותיהם : הרי השני בטל. דלא ידעינן דמאן ניהו **[כא]** : כלל. זמן אחד לכלו, בכך בשבת גרש פלוני פלונית ופלוני פלונית : טפס לכל אחת. זמן לכל אחת ואחת **[כב]**, בכך בשבת גרש פלוני לפלונית, והשלים הגט. ובכך בשבת **[כג]** גרש פלוני לפלונית, והשלים הגט, וכן

פרק ט - משנה ו

שְׁנֵי גִטִּין שֶׁכָּתְבוּ. בְּשְׁנֵי דָפִין זֶה בְּצַד זֶה, וּשְׁנֵי עֲבָרִים חֲתוּמִים מִתַּחַת הַגֵּט הָרִאשׁוֹן לְתַחַת הַשְּׁנִי, שֶׁם הָעֵד תַּחַת הָרִאשׁוֹן וְשֵׁם אָבִיו תַּחַת הַשְּׁנִי {כה}.

וְכֵן עַד שְׁנֵי תַּחְתָּיו, וְחִזְרוּ וְחִתְמוּ תַּחְתֵּיהֶם שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים הַדָּרִים בְּאַרְץ יוֹן, וְחִתְמוּ בְּכֶתֶב יוֹנִי, וְדָרְךְ הַכְּתָב יוֹנִי שֶׁהוּלֵךְ מִן הַשְּׂמַאל אֶל הַיְמִין {כו}, נִמְצָא שֶׁם הָעֵד תַּחַת הַגֵּט שְׁנִי, וְשֵׁם אָבִיו תַּחַת הָרִאשׁוֹן: **אֵת שְׁהַעֲדִים הָרִאשׁוֹנִים נִקְרָאִים עִמּוֹ כְּשֵׁר.** אִם הָעֲבָרִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, שֶׁדָּרְךְ כָּתֵב עֲבָרֵי שֶׁהוּלֵךְ מִן הַיְמִין אֶל הַשְּׂמַאל, וְנִמְצָא שֶׁם הָעֵד תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי, וְשֵׁם אָבִיו תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמַאלִי, הַיְמָנִי כְּשֵׁר. וְאִם הַיְוֹנִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, הַשְּׂמַאלִי כְּשֵׁר. שְׁשֵׁמוֹת הָעֲדִים תַּחַת הַשְּׂמַאלִי הֵם. וְטַעְמָא, דְּחִישִׁינּוּ שְׂמָא הָעֲדִים הָאֲחֵרוֹנִים הִפְכוּ אֵת כְּתָבָם לְסֹדֵר שֶׁכָּתְבוּ הָעֲדִים הָרִאשׁוֹנִים {כח}, שְׂאִם הָעֲבָרִים הָיוּ חֲתוּמִים לְמַעְלָה שֶׁהֵם הוֹלְכִים מִן הַיְמָנִי אֶל הַשְּׂמַאלִי וְחִתְמוּ עַל הַגֵּט הַיְמָנִי, כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנֵי הַיְוֹנִים לְחֹתֶם תַּחְתֵּיהֶם הִלְכוּ גַם הֵם מִן הַיְמָנִי אֶל הַשְּׂמַאלִי כְּסֹדֵר כְּתִיבַת הָעֲבָרִים, וְנִמְצָא שְׂאֲרַבְעָתָם חִתְמוּ עַל הַגֵּט הַיְמָנִי. וְכֵן אִם הַיְוֹנִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, שְׂמָא הִפְכוּ הָעֲבָרִים שְׂבָאוּ אַחֲרֵיהֶם סֹדֵר כָּתֵב עֲבָרֵי, וְהִלְכוּ מִן הַשְּׂמַאלִי אֶל הַיְמָנִי וְנִמְצָאוּ אַרְבַּעָתָם חֲתוּמִים עַל הַשְּׂמַאלִי: הַכִּי גִרְסִינּוּ עַד אֶחָד עֲבָרֵי וְעַד אֶחָד יוֹנִי, וְעַד אֶחָד עֲבָרֵי וְעַד אֶחָד יוֹנִי בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. וְטַעְמָא, דְּחִישִׁינּוּ שְׂמָא הָעֵד עֲבָרֵי הָרִאשׁוֹן חֲתַם עַל הַגֵּט הַיְמָנִי הָרִאשׁוֹן כְּפִי סֹדֵר כָּתֵב עֲבָרֵי, וְהָעֵד הַיְוֹנִי הַשְּׁנִי חֲתַם עַל הַגֵּט הַשְּׂמַאלִי הַשְּׁנִי כְּפִי סֹדֵר כָּתֵב יוֹנִי שֶׁמִּתְחִילִין מִן הַשְּׂמַאל, וְהָעֵד הַשְּׁלִישִׁי הָעֲבָרֵי הִפְךָ כָּתֵב הָעֲבָרֵי וְהִתְחִיל גַם הוּא מֵהַשְּׂמַאל כְּמוֹ הַיְוֹנִי שֶׁלְפָנָיו, וְנִמְצָא גַם הוּא חֲתוּם עַל הַגֵּט הַשְּׂמַאלִי, וְהָעֵד הַיְוֹנִי הָאֲחֵרוֹן חֲתוּם כְּדָרְכוֹ מִן הַשְּׂמַאל אֶל הַיְמִין וְגַם הוּא חֲתוּם עַל הַשְּׂמַאלִי, וְנִמְצָאוּ שְׁלֹשָׁה עֲדִים חֲתוּמִים עַל הַשְּׂמַאלִי, וְאֶחָד בְּלִבָּד חֲתוּם עַל הַיְמָנִי. אוֹ בְּהִפְךָ שֶׁהָעֵד הַשְּׁנִי הַיְוֹנִי הִפְךָ כָּתְבוּ לְסֹדֵר כָּתֵב עֲבָרֵי וְהִתְחִיל מִן הַיְמִין אֶל הַשְּׂמַאל כְּמוֹ שֶׁחֲתַם הָעֵד עֲבָרֵי הָרִאשׁוֹן, וְהָעֵד עֲבָרֵי הַשְּׁלִישִׁי חֲתַם כְּדָרְכוֹ מִן הַיְמִין, וְנִמְצָאוּ שְׁלֹשָׁתָן חֲתוּמִים עַל הַגֵּט הַיְמָנִי הָרִאשׁוֹן, וְהָעֵד הַיְוֹנִי הָאֲחֵרוֹן לְבָדוֹ חֲתַם כְּדָרְכוֹ עַל הַגֵּט הַשְּׂמַאלִי. וּמִשּׁוֹם דָּלָא יִדְעִינּוּ בְּהִי מְנִיְהוּ חֲתִימוּ תִּלְתָּא {כט} וּבְהִי מְנִיְהוּ לֹא חֲתִים אֶלָּא חַד, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין:

בדף השני. שאצלו ברחב המגלה: **מן הצד.** בגליון של ימין הגט. או בגליון השמאלי: או מאחריו בגט פשוט. שעדיו בתוכו: **הקיף.** חבר **{לב}** זה אצל זה: **שניהם פסולים.** שאין נקראת החתימה לא עם זה ולא עם זה: **את שהעדים נקריין בסופו.** שגג חתימה כלפי סופו, ולא שרגלי חתימה כלפי ראשו,

כתב סופר ועד. חתם **{לד}** סופר ועד. דהוי להו שני עדים. ואשמעינן מתניתין דלא חישינן שמה הבעל לא צוה לחתם לסופר, אלא אמר לשנים אמרו לסופר ויכתב, ולפלוגי ופלוגי עדים ויחתמו, וחסו הנך עדים לכסופא דספרא שיאמר איני בעיניו פשר לעדות, ואחתמוהו בלא רשותו דבעל. להא לא חישינן: **חניכתו.** שם לוי של משפחה **{לה}**: **מעשה.** בחזקה: **בישראל פשר.** אם אנסוהו בדין **{לו}**. כגון כל הנך דכופין להוציא, או שהיתה אסורה לו. ואם אנסוהו שלא כדין, פסול. ופוסל מן הכהנה, משום ריח גט: **ובגוים.** כדין, פסול, ופוסל מן הכהנה **{לז}**. שלא כדין, אפלו ריח גט אין בו. ומי שחייב לתן גט מן הדין ואין כח בדניי ישראל לכופו, חובטין אותו על ידי נכרים, שאומרים עשה מה שישראל אומר לך, ונותן הגט על פי דניי ישראל:

יצא שמה בעיר מקדשת. פנויה שיצא עליה קול, פלונית נתקדשה היום לפלוגי. ולא קול הברה בלבד, אלא כגון שהיו גרות דולקות ומטות מצעות, ובני אדם נכנסים ויוצאים ואומרים פלונית נתקדשה היום: **מגרשת הרי זו מגרשת.** ארישא קאי **{לט}**, האי אתתא דיצא עליה קול מקדשת וחישינן לה ואסרנוה לנשא אלא לאותו האיש, אם חזר ויצא עליה קול מגרשת שגרשה אותו פלוגי שיצא לה קול קדושין ממנו, הרי זו מגרשת ומתרת לכל, שהרי קול שחששנו לו תחלה שוברו עמו: **ובלבד שלא יהא שם אמתלא.** שלא יהא עם הקול של קדושין או של גרושין

אַמְתָּלָא, טַעַם שְׁהוּא שׁוֹבֵר אֶת כַּח הַקּוֹל:

פּרָק ט - מִשְׁנָה י

אַפְלוּ הַקְדִּיחָה תְּבַשִּׁילוּ. שְׂרָפְתֶהוּ {מג} עַל יְדֵי הָאוּר אוֹ עַל יְדֵי מַלְחָה. דְּדַרְשֵׁי בֵּית הַלֵּל עֲרוֹת דָּבָר, אוֹ עֲרוֹה אוֹ דָּבָר {מד}, כְּלוּמַר שְׂאֵר דְּבַר סְרַחוּן שְׂאִינוּ עֲרוֹה: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אַפְלוּ מִצָּא אַחֲרַת נְאֻה מִמֶּנָּה. וְדַרִּישׁ קָרָא הַכִּי, אִם לֹא תִמְצָא חֵן שָׁל נֹי בְעֵינָיו, אוֹ אִם מִצָּא בָּהּ עֲרוֹה {מה}, אוֹ דָּבָר שָׁל סְרַחוּן {מו}, עַל כָּל אֶחָד מִשְׁלֶשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ יְכוּל לְגַרֵשׁ. וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל: